

ELŐFIZETÉS

ARADYI:

Egy évre 24 koron.
Egy hónap 2 koron.

VIDÉKI:

Egy évre 28 koron.
Egy hónap 2 k. 40 l.

HÍRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egy sor 20 sz.
minden következőnél 15 sz.

Nyitási petit sor 40 sz.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, november 4.

Mai számunk főbb közleményei:

A munkapárt gyűlése.
Kossuth tagad — Wekerle beismer.
Birtokárjítás Aradmegyében.
Az aradi tanácsok szövetsége.
Három heti fogház — egy pásztoróráért.
Gyilkos főhadnagy.
A pénzen vett térj.
A hülyeség — ragályos betegség.
Tarkaságok.

Az aranyfizetés.

Arad, november 3

Abban a vélemény-zavarban, amely most a készfizetések kérdése körül forlódik, s amelyben az egyik kudarcnak, a másik játék-háború lefúvásának nevezi a bécsi tárgyalások eredményét, — jó lesz a történeti tényeket megállapítani, előttünk újra fölvennünk.

A Héderváry-kabinet vállalkozott arra, hogy a kötelező aranyfizetés problémáját rendezi. Rendezi olyan képen, hogy annak megkezdését alkalmas időpontra biztosítja. Biztosítja pedig olyan képen, hogy az objektív és hozzáértő vélekedés szerint alkalmas időpont elkövetkeztével, azt többé megakadályozni ne lehessen. Ha ezt a célját elérte, akkor teljesítette köteletségét, mert az országnak a kötelező készfizetést biztosította.

Magyarországnak valutánk bonitása éppen olyan eminens érdeke, mint Ausztriának. Lukács László meg éppen a legutolsó, aki könnyelműen kockára akarná tenni pénzügyi presz-

tizünket. Az osztrák kormány is, a bank szakférfiai is találkoztak vele ebben a törekvésben. Ezen a közösen elengedhetetlennek elismert alapon keresték és találták meg azután a megoldást: a készfizetéseknek alkalmas időpontra való biztosítását.

Az alkalmas időpontot, bármint türelmetlenség nyilvánul is a tulsó oldalon, valutánk bonitása érdekében be kell várunk. Arra pedig, hogy az időpont alkalmatosságának kérdésében ne a politikai, hanem a szakszerű szempontok döntsenek, meg lesz a garancia.

A kormány fáradozása ezt célozta. A kritikának tehát azt kell majd vizsgálnia, vajjon sikerült-e ezt a célt elérni. Hogy ez a bírálat komoly és alapos is lehessen, ahhoz ismerni kell a hiteles megállapodásokat.

Ennek ismerete nélkül értéktelen az a kritika, a mely bécsi híradásokat, üres kombinációkat vesz véleményének alapjául. Egyik-másik bécsi újság, maga is csak mende-mondaképen, reprodukál valami sületlenséget, melyben állítólag a két kormány meg egyezett. Ideát azonban, mint valami orákulumot, lenyomatják. Azok, a kik egyébként perhorreszkálnak mindent, a mi Bécsből jön, most kapva-kapnak minden koholáson. Minél badarabb, annál jobb. Legalább nyomban hozzá lehet fűzni a végső következtetést, hogy, ime, minő képtelen megállapodásokat kötött a kabinet.

Azok az államférfiak, akik a meg-

állapodásokat megkötötték, egyelőre titoktartást fogadtak egymásnak. Igen illetékes oldalról halljuk, hogy — a mint ez különben várható is volt — a titkot jól megőrizték, mert a mit az újságok közölnek mint megállapodást, az nem a miniszterek tanácsstermében született.

A kritika mindenképpent igen korai. A mint a megállapodások minden kompetens tényező között, tehát a jegybank vezetőivel is, perfektté válnak, a kormány sietni fog tájékoztatni a közvéleményt, hogy az ország érdekei felett miképpen örködött. S akkor ideje és helye lesz az alapos és szakszerű bírálatnak, — ha az ilyen lesz.

Aki azonban a készfizetések bonyolult kérdését nem érti, azzal természetesen nehéz a vitázás. Hogyan érveljünk például az olyan kritikus ellen, akinek már eleve minden megoldás rossz, ha az nem jelenti azt, hogy a jegybank 1911. január hó elsejétől kötelezőleg arannyal fizet? Akármint lesz is a pénzügyi helyzet. Tekintet nélkül a devizaárfolyamokra, az európai jegybankok kamatlábjára, a politikai konstellációra. Akik — akár politikusok, akár közgazdászok, — ilyen állításokon lovagolnak, azokkal nem lehet szellemi tornába se bocsátkozni, azokat legjobb egyszerűen kikerülni. S azokra igazán nem lehetne a készfizetések fölött való döntést bízni.

Ha komoly ügyek megérdemelnek áldozatokat, akkor ez a rég huzódó,

Mikszáth Kálmán árvája.*

Irtá: Herczeg Ferenc.

Lassan-lassan kiderül, hogy mennyi sok árvája maradt Mikszáth Kálmánnak. Közöttük van ez a könyv is.

— Jó napot, Almanach! — így köszöntötte 1888 iki előszavában az Almanach meg születését.

A falusi ember inyenésévéél élvezte az ósdi cimból kiáradó jászmin-szagot. „Almanach! Ugy hangzik, mintha a dédapját szólítaná valaki...” A terv mindenképpen a kedvére való volt. Igen, legyen egy hely, ahol minden őszal egyszer össztalálkozik egy csapat magyar író, mint egykor a Fáy András főthi sződjében.

1888-tól 1910-ig huszonhárom előszót irt az Almanach elő. Ezek a cikkek hasznos világitási előtanulmányai lesznek annak, aki meg fogja festeni Mikszáth írói arcképét. Ha szerette is az Almanach ötletét, eleintén ugyan csak huzódott a neki szokatlan munkától, egyik-másik előszava legalább arra vall, hogy a kiadó úgy harcolt az íróval a kéziratért, mint Jákob az angyalal. Azonban később, midőn az

előszavai országra szóló derült feltűnést keltettek, megkedvelte a műfajt és tréfásan megállapította, hogy addig-addig vergődött a különböző genrek között, míg végre kiderült, hogy ő az előszavakra született.

Az Almanach olvasói abban az élvezetben rés esültek, hogy a főthi kolna verandáján együtt ülhetek a szincerizáló Mikszáthtal. A gazda fölénységét csak a jóízű ironia árulta el, mely állandóan ott lappangott a szája szögletében, miközben gyöngyöző szűreti igazságokat töltött a vendégei poharába. Az írókról és az irodalomról beszélt, persze mindig a vérbeli adomázó könnyedén kötekedő és kerülgető, szándékos naivitással stilizált modorában.

Igazában azonban soha magyar író nem viselkedett komolyabb tisztelettel a tehetség iránt, még pedig nemcsak a maga, hanem a mások tehetsége iránt is, miat ő Sokkal többet olvasott, mint közönségesen hiszik és ha az országon végighömpölygő fekete betűáradásban valami tehetség csillant meg, azt rögtön kihorgászta magának. Az irodalomban látta a mai nemzeti élet legértékesebb, talán egyetlen értékes megnyilatkozását. Az írókban látta a nemzeti hadsereget és a magyar diplomáciát, mely erőit ad az országnak és tisztességet szerez neki

a külföldön. Az ő egyébként oly éles és józan szeme a régi diéták honfiainak kegyeletos búszkeségével szemlélte az irodalom fejlődését. A kritikája csak kétféle volt: dicséret és hallgatás. Gyakran fölpanaszolta ugyan, hogy az újságok, amelyek hasáboakat szentelnek Krumply Nándor orsz. képviselő sületlen megnyilatkozásainak, nem foglalkoznak eleget a magyar könyvekkel, („most már Gyulai Pál is jó volna!) egyébként azonban azt vallotta, hogy az irodalomnak ma nem gyomláló vasra, hanem öntöző kannákra van szüksége. Az igazi kritikus az ő szemében mindig az olvasó közönség mély-ösztöne marad, mely körülöngi az éő rózsát és elkerüli a viaszból gyurt virágot. Kritikai éle csak egy adomájának volt, az a magyar doktorokról szóló, akik Ferenc császár korában lepacsélt palackokban hozták Ischl-ből a levegőt, hogy kibocsássák a betegszobákban.

Panaszait — irodalmi állapotokról beszélni nálunk annyi, mint panaszkodni, — legerősebben a kiadói szájába adta. Singer és Wolfner olykor aggodalmasan csóválja a „két fejét,” hogy az írók szaporodnak, a könyvek pedig nem fogynak. Egyik előszavában valósággal kesereg azon, hogy a megifjult nemzet

* Előszó az 1911. évi Mikszáth-Almanachhoz.

nagy jelentőségű kérdés megérdemel áldozatul a közvéleménytől és a bírálni vágyó politikusoktól egy igen kis dolgot: a türelmet.

A munkapárt gyűlései.

— A választás előkészítése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

Az aradi munkapárt két kerületének választói tartottak ma gyűlést a párt klubhelyiségében, a Lloyd régi termeiben. A gyűlésen, amelyeken tekintélyes számú választópolgárság jelent meg, megerősítették ama régi határozatokat, amelyek szerint politikai pártkülönbség nélkül jelöl a párt a városi képviselői tisztségre érdemes férfiakat. Azonkívül megalakították az első és második kerületi párt vezetőségét.

A két gyűlésről ez a tudósításunk szól:

(Az első kerületi gyűlés)

Az aradi első kerületi munkapárt ma délután 6 órakor tartotta gyűlését Leopold Zsigmond elnöklésével a Lloyd-társulat volt helyiségében. A gyűlés rövid ideig tartott, mert a megjelent tagok az elnöknek a városi választásokra és a munkapárti klub megalakítására vonatkozó javaslatait hozzászólás nélkül elfogadták.

Leopold Zsigmond elnök megnyitó beszédében kifejti, hogy a párt a bizottsági tagválasztásnál nem akarja kizárólagosan a párt-szempontokat érvényre juttatni, hanem honorálva a választópolgárság óhajának megnyilatkozását, az érdemek és tehetség érvényesülését akarja diadalra juttatni. Javasolta az elnök, hogy a párt már most lépjen akcióba. A választópolgárság maga végezze el a jelöléseket, de miután a személyi ügyeket nem lehet a soktagu gyűlésnek tárgyalni, indítványozza, hogy a gyűlés küldjön ki öttagu jelölő bizottságot. A jelölő bizottság tagjaiul ajánlja ifj. Varjassy Lajos dr. elnöklete mellett Hegyi Albert, Glück Károly, Mittler Izidor dr. és Kop János tagokat. A gyűlés az elnök indítványát egyhangúlag elfogadta, egyúttal megbízta a jelölő bizottságot, hogy a jelöléseket huszonegy órában belül ejtse meg.

Az elnök javaslatára a közgyűlés megalakította a kerület végrehajtó bizottságát, amelynek elnöke Kell Lipót dr., tagjai pedig a következők: Glück Károly, Hegyi Albert, Reinhart Károly, Rozsnyai József dr., Stoll Béla, Weil Alajos, Verhos Nándor, Weisz Márkus, Deutsch Izso dr., Deutsch Károly, Goldzieher Albert, Rácz Sándor dr., Sugár Károly, Vajda Iván dr., Balla Alajos, Braun N. Antal, Bánfi Sándor, Bokor Alajos, Borlódán György, Freud Fülöp, Fischer Sámuel dr., Funkelstein József, Hehs Aladár, Herbstein Mór, Herz Andor dr., Herzog Sándor, Holländer Ignác, Ilies Arzén, Kerpel Izso, Kop János, Lázár Gyula, Lusztig Andor, Mandi Vilmos dr., Mencer Jakab, Montag Sándor, Ottenberg Tivadar, Prohászka László dr., Reiber Emil, Riesz Matyas, Radó Gyula, Ring Lajos, Schütz Henrik dr., Steinhart Mór, Schreiber Vilmos, Sztanits György, Vajda István dr., Wolf Jenő, Weinberger János, Verner Károly, Volter Ede, Goldschmidt Sándor, Sági Henrik, Lénárt Vilmos, Ráskai Miksa és Schaffer Henrik.

Ezután az elnök buzdította a párt tagjait, hogy a jelöltek érdekében hatáskörükben mindent kövessenek el, nehogy úgy legyen, mint azelőtt a legtöbb városi választásnál volt, hogy t. i. a jelölteknek maguknak kelljen a szavazatok után futkosni.

Végül figyelmeztette az elnök a párt tagjait, hogy a munkapárti klub alakuló közgyűlése vasárnap délelőtt 11 órakor lesz és felkérte őket, hogy azon minél nagyobb számban jelenjenek meg.

(A II. kerület ülése)

Este fél kilenc órakor tartotta a II. kerület munkapárti választó polgársága a városi választásokat előkészítő ülését a munkapárti helyiségében. Előnk érdeklődésre mutat, hogy az ülésen igen nagy számban voltak jelen a választók.

Szalay Károly dr. kerületi elnök nyitotta meg az értekezletet és jelentette, hogy a párt központi végrehajtó bizottsága honorálta a II. kerület nagyválasztmányának azokat az elveit, melyeket a novemberi városi képviselő választásokon tanúsítandó magatartásának irányul jelölt ki és helyesli, hogy a kerületi párt teljes erejével részt vesz a választási küzdelemben, a jelöléseknél pedig nem a pártpolitikai szempontokat, hanem az érdemet és rátermettséget veszi zsinórmértékül.

Az elnök javaslatára ezután ujjaászervezték az elnökséget, a nagyválasztmányt kiegészi-

tették; megalakították a választásokat irányító és a kerület autonómiáját reprezentáló végrehajtó bizottságot. Kiküldötték továbbá a jelölő bizottságot is, mely kiszemeli azokat a férfiakat, akiknek nevével a kerület kilenc megválasztandó mandátumért harcra indul a párt és a kikeret ratifikáció előjából a végrehajtó bizottság elé terjeszt.

A kerületi párt vezetőfőfői ezek:

Elnök: Szalay Károly dr. **Társelnökök:** Szigethy Elek, Lejtényi Sándor, Frick József, Dobiaschi József, Somogyi Gyula, Jánossy Győző, Vajda János, Stengl Andor, Czeiler István, Szél Ernő, Robitzek Ágoston, Almási T. Pál, Guttmann Samu, Bauer Károly, Lukácsy Lajos. **Titkár:** ifj. Vass Gusztáv. **Nagyválasztmány:** Apor Gyula, Adler Samu, Assael József, Assael Károly, Basch Simon, Böhm Geza, Brunhuber József, Beles Vazul, Babosányi Ferenc, Banos István, Binder Lucian, Bruckmann Kálmán, Bonts Aurél, Burgits Vilmos, Buzás Vilmos, Brassay Ernő, Balázs Kálmán, Benkert György, Babó Károly, Bérczy Ödön, Csiky Károly, Dörner János, Dörner Emil, Desseffy Bódog, Eles Ármán, Erdélyi Andor, Erdélyi Márk F., Eckhardt Ede, Elnás Jakab, Érczy Oszkár, Erdős Ignác, Földes Soma, Fleischer Adolf, Fenyves Károly, Fekete Jakab, Geller Izidor, Grimm A. József, Gruber István, Glück Ignác, Gutta József, Gedeon János, Gintig Lajos, Grünberger Adolf, Grosz Miksa, Herzog László, Herzog Sándor, Hönig Frigyes, Höflich Samuel, Hofmann Győző, Helicz Gábor, Hoits Márton, Hartmann János, Hecht Arnold dr., Ingusz Izidor, Illits Simon, Jelinek Henrik dr., Joó Béla, Jankó Imre, Jasek Béla, Juki Károly, Kalmár Árpád, Kosminsky Károly, Kiss Ferenc, Karpelesz Zsigmond, Klein B. Vilmos, Kuttin Gyula, Koliner Gyula, Kresz Emil, Korom József, Korilly Géza, Kovinits Mihály, Kuttin Alfréd dr., Krause Károly, Keil József dr., Kondorosi Kálmán, Korodi Antal, Kovács Mór, Laczay Gyula, Laczay István, Lautner Mátyás, Lukács Emil, Lénárt András, Moldovan Ödön, Martin Jakab, Martini Gábor, Mencer Jakab, Medveczy György, Monti Iván B., Mihájlovits Dusan, Münster Ernő gróf, Nagy Orbán dr., Obliath Béni, Peohy Géza, Pfaisel Ferenc, Petrovsky Dezső, Póllák Kálmán, Popovits F., Popovits Szilárd, Rozvány Pál, Répássy Pál, Rosmanith Géza, Reinhart Géza, Reinhart Gyula, Silberer János, Schulde Frigyes, Sugár József, Seiler Bertalan, Simonffy Aladár, Singer Ede, Strumberger Oszkár, Schaffer Henrik, Schöffel Izidor, Schwarz Samu, Szál Lajos dr., Szavosuk József, Szemző Ármán, Szigeti Béla, Szathmáry K. János, Szabó Lázár, Szarka László, Tisch Mór dr., Varjassy Árpád, Vési Károly, Virágh Lajos, Weinberger Teréz, Weisz Hugó, Weisz Jenő, Wagner I. Ágoston, Weinberger Lajos, Zikó János, Zima Arthur.

Végrehajtó bizottság: Almási T. Pál, Assael József, Czeiler István, Dörner János, Dobiaschi József, Dick Samu, Frick József, Fleischer Adolf, Glück Károly, Gedeon János, Gruber István, Geller Izidor, Joó Béla, Lautner Mátyás, Lejtényi Sándor, Ottenberg Tivadar, Parecz Béla dr., Reinhart Gyula, Reinhart Géza, Simonffy Aladár, Schulde Frigyes, Szalay Károly dr., Szél Ernő, ifj. Vass Gusztáv, Virágh Lajos, Vajda János.

Jelölő bizottság: Szalay Károly dr., Dörner József, Geller Izidor, Lautner Mátyás, Reinhart Géza, Schulde Frigyes, Virágh Lajos.

A koalíció életrajza, vádirat és nekrológ címmel Göncöl álnev alatt a minap rendkívül érdekes röpirat jelent meg. A röpirat 16 fejezetben tárgyalja Magyarország belpolitikai történetét a szabadelvű párt végnapjaitól kezdve a Fajóváry kormány megalakulásán keresztül a koalíció uralomra jutásáig, azután a koalíció felbomlását, bukását, a Khuen-kabinet kinevezését. Ezen világít rá különösen a koalíció vezéreinek, köztük Andrássynak, Apponyinak és Kossuthnak a szereplésére, nyomról nyomra követvén minden szavukat, tettüket vagy félreállításukat, a szerint a mint ezzel az események alakulását befolyásolni vélték. Annak az indokolására, hogy ez a visszpillantás a közelmúltban mindenképpen aktuális, a szerző reámutat arra, hogy az a probléma, mely a koalíció hadjáratának alap gondolata volt, máig

mennyire közömbös az irói iránt. Pedig a régi nemzeti korszak idejében de mást ígért. Most azt mondja a legjobb katonáinak: „Győztem, hát nem kellett több!”

Olykor töprenkedve áll a szakadás előtt, mely az új Magyarország politikai életét elválasztja az irodalomtól. Ő maga, amint belekeveredett a politikába, tüstént ki is ábrándult megint belőle, de épen az az igyekezete, hogy hidat verjen a szakadás fölött, bizonyítja, mennyire vonzotta őt mindenkor a politika. Leleszállt oda, mint a kőszáli sas a rétre. Ugy vélte, hogy a magyar írónak öröklött jussa van a politikához. A fatális Krumply Nándor pedig mégis csak sokat foglalkoztatta. Ez a semmi házi elvitatja az írói a politikus hívatottságát. Mikszáth bosszankodik ezen és talán észre sem veszi, hogy épen az ő bosszúsága ad némi jelentőséget Krumplyéknak.

Az író ma a politikában disznóvénnyé, mint Trencsénben a szőlőtő, — sőhajtja. Mikor kerül össze megint az irodalom és a politika?

„Majd ha magyar lélek lesz az irodalomban és idealizmus a politikában!”

Utolsó előszavában, melyet a tavalyi Almanach elé írt, bemutat egy öreg urat, aki megcsömörlött az örökös politikát és ki akar vándorolni az országból.

— És melyik országra gondol? — (kérdi a kivándorlótól az író.)

— Nem tudom még. Éppen ebben nem vagyok elhatározva. Olyan országot szeretnék...

— Ahol enyhébb az éghajlat, — szoltam közbe.

Somoruan morolygott.

— Egy olyan országot, — szolt, — ahol még mesélnek az emberek.

Nem Mikszáth nagy és végső honvágya ez az irodalom után? Talán megérzte, hogy a politika fogja megölni (a halálos fáradtságot választási körutjáról hozta haza) és az irodalom fogja halhatatlanná tenni.

Az emlékműnek, mely őrizni fogja az ő nevét, egyik köve lesz ez a könyv. A magyar közönség régóta megszokta már hogy Mikszáth-Almanachnak nevezze, ezentúl címében is viselni fogja első szerkesztőjének nevét, mint a Maréchal-Niel-rózsa egy híres katonáját viseli. Egyébként pedig az marad a Mikszáth Almanach, ami a régi Almanach volt és aminek első szerkesztője szánta: a főhi szőlő, ahol minden ősszel egyszer összetalálkozik egy csapat író, egy kis ország, ahol még mesélnek az emberek.

sínes megoldva, sőt épen most kerül ismét napirendre. Ez a hadsereg kérdése. Nem lehet tudni, nem akad-e kéz, mely újra meggyújtja a kanócot és ott turkál vele a puskaporos hordó körül. A mi tegnap történt — mondja a szerző — ugyanaz holnap megismétlődhetik. A mai nemzedékre tartozik, vissza akar-e térni a katasztrófa-politika végzetes ösvényére.

Az osztrák keresztényszocialisták veresége. Bécsből jelentik: A Lipótvárosban ma volt a pótválasztás Lusger örökére. A választás Schumayer szocialista győzelmével végződött, aki a leadott 24386 szavazatból 12761-et kapott, míg ellenfele, Prayer keresztényszocialista 11625-öt. Az utóbbi időben ez az első vereség, amely a keresztényszocialista pártot érte. A liberális és szocialista körökben nagy örömet keltett a választás eredménye.

Kossuth tagad —

Wekerle beismer.

— Az elpaktált készfizetés. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 3.

Politikai körökben napok óta beszélnek arról a titkos egyezményről, amelyet a Wekerle-Kossuth-kormány kötött a Beck-kormánnyal, s amely a készfizetésekről való teljes lemondásról szólt. Érdekes jelenség az, hogy Kossuth Ferenc kerekén letagadta azt, hogy valami titkos egyezmény létezett volna a két kormány között, ezzel szemben azonban Wekerle Sándor, az akkori kormány elnöke beismeri s kijelenti, hogy igenis létezett titkos megegyezés, ez azonban a körülmények megváltozásával rövidesen tárgytalanná vált.

A két ex-miniszter egymással teljesen elmentéses nyilatkozatairól a következőket jelentik:

Rögtön azután, hogy a titkos egyezmény létezését kipattantották egyes fővárosi lapok, Kossuth Ferenc cáfolatot adott ki a jelenlegi kormány egyik főhivatalosában, amely ennél fogva azt a színezetet nyerte, mintha a kormány maga cáfolná meg a híradást; hamarosan kiderült azonban, hogy a dementit Kossuth Ferenc adta ki. Kossuth Ferenc ma aztán a „Budapest“-ben nyilatkozik erről a titkos egyezményről. A nyilatkozat a következő:

— Egyes lapoknak és különösen „Az Est“-nek azzal a híresztelésével szemben, hogy a koalíciós kormány és az akkori osztrák kormány között valamely titkos megállapodás történt volna, a mely szerint a koalíciós kormány a készfizetések kérdését állítólag az én hozzájárulásommal eljuttatta, a leghatározottabban kijelentem, hogy soha, sehol, semmiféle formában az én hozzájárulásommal ilyféle megállapodás létre nem jött s az erre vonatkozó híresztelések merőben alaptalanok.

Nyilatkozik azonban Kossuth a „Pesti Hírlap“-ban is, a melyben a következőket mondja:

— Egyáltalában nem tartom szükségesnek, hogy ezzel a hírrel bővebben foglalkozzam. Annyit azonban mondhatok, hogy én nekem semmiféle ilyen titkos egyezményről nincs tudomásom, már pedig, ha ilyen titkos egyezmény lett volna, nekem arról tudomással kellene birnom.

Kossuth Ferencen kívül Wekerle is nyilatkozik ma a „Budapesti Hírlap“-ban, s Kossuth fentebbi nyilatkozataival szemben, nyíltan

elismeri, hogy valóban volt egy titkos egyezmény. Azt mondja ugyanis Wekerle:

— Most rátérlek a titkos egyezményre. Miután az osztrák miniszterek olyformán nyilatkoztak, hogy ha a kiegyezési javaslatokat a bankra és a készfizetésre vonatkozó megállapodással együttesen terjesztik a Reichsrath elé, akkor az egész kiegyezésnek elfogadása nehézségekbe ütköznék, kívánságukra (és nem a magyar kormány kívánságára!) az erre vonatkozó megállapodást titokban tartottuk és csak arra a nyilatkozatra szorítkoztunk, a melyet úgy az osztrák, mint a magyar miniszterelnök egyetértően megállapítva tettek a kiegyezési javaslatok előterjesztésekor a magyar képviselőházban, illetőleg a Reichsrathban. Ezekből tehát kitűnik, hogy valóban az, mintha a készfizetések meg nem kezdése iránt jött volna létre titkos megállapodás, mert ellentézőleg, a titkos megállapodás is a készfizetések megkezdésének kötelezettségét állapította meg. Az igaz, hogy a bank privilégiumának meghosszabbítása nem tételt függővé a készfizetések megkezdésétől, de maga a kötelezettség határozottan megállapított.

Egyébként az egész megállapodás irrelevánsá vált azért, hogy a kiegyezési tárgyalások utolsó napján az egész bankkérdést kikapcsoltuk s nemcsak a magyar törvényhozásnak, hanem a magyar kormány minden egyes tagjának szabad álláspontját fontartottuk az osztrák kormány világos hozzájárulásával. Valószínű tehát, hogy ez a kiegyezési titkos megállapodás okozhatott volna nehézséget a készfizetés megkezdésének, mert ha azt osztrák részről felhozták, ezt a bankkérdés kikapcsolása folytán komoly argumentumul felhozni nem lehetett.

De valóban az is, mintha a mai kormány tagjai a mostani tárgyalások során meglepetésszerűen értesülhettek volna erről a titkos megállapodásról. Mert ez a titkos megállapodás éppen úgy, mint a többi összes kiegyezési materiális, egy együttes füzetbe foglalva, megvan minden egyes minisztérium irattárában és a referensek iratai között.

Széll Kálmán nyilatkozata.

Budapestről jelentik: A készfizetések dolgában Széll Kálmán a következőképen monddta el a Széll-Körber féle megegyezés részleteit:

— A készfizetések megkezdése iránt miniszterelnökségem idején teljes megállapodásra jutottam az osztrák kormánnyal és a kiegyezés megkötését a több oldalról jövő követelés miatt egyenesen a készfizetések megkezdésétől tettem függővé. A megfelelő törvényjavaslatot Lukács László, aki kabinetem pénzügyminisztere volt, terjesztette a parlament elé és ha az akkori obstrukció meg nem hiúsította volna a törvényjavaslatok egész komplexumát, a készfizetéseket az osztrák magyar bank már rég megkezdte volna. A megállapodás a készfizetések megkezdésének terminusát nem szögezte le naptárilag, annak életbelépése mégis kristálytisztán állott. Három feltételt kötöttünk csak ki: Ha nincs európai háború, ha nincs európai gazdasági válság, vagy a monarchiát érintő gazdasági válság, akkor a készfizetéseket a javaslat törvénynyé válása után azonnal meg kell kezdeni. A feltételek egyike se következett be, azért a készfizetések felvételének semmi akadálya se lett volna. Ámde hiába, a nagy vívmány nem léphetett életbe, mert az akkori ellenzék megakadályozta a javaslat megszavazását.

Birtokárlejtés Aradmegyében.

(Az állam elad 800 hold erdőt. — Kisgazdák szövetsége.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 3.

E hónap 10-én olyan árlejtés lesz Budapestén a kultuszminisztériumban, amely több száz aradmegyei kisgazdát érdekel nagyon közelről. Van Aradmegyében, a pécskai járásban — Szemlak mellett — egy 3000 holdas kitűnő minőségű földbirtok, amelyet a kultuszminisztérium ad bérbe. Ez a Hadik-féle közalapítványi birtok, amelyet nyilvános árlejtésen kell kiadni mindenkori.

Ezt a fontos szabályt azonban nem tartották be a kultuszminisztériumban, ahol évekkel ezelőtt potomáron bérbe adták a birtokot kéz alatt. Ez a környékbeli kisgazdákat nagyon szomorúan érintette, mert ők szívesen fizettek volna a pompás földért négyszer annyit is, mint azok, akik kitűnő összeköttetésük révén bérbe kapták a közalapítványi birtokot. A kisgazdák panasszal fordultak a kultuszminiszterhez, hogy kénytelenek tömegesen kivándorolni Amerikába, mert a nagybirtokosok elszedik előlük a földet, sutyomban kibérlik a kultuszminisztériumban, holott ezt az állami földbirtokot annak kellene megkapni, aki legtöbbet ad érte. A minisztériumban megvizsgálták az ügyet és konstataáltak, hogy a 3000 holdas birtokból 2000 hold még hat esztendőig kell, hogy a nagybérlők kezében maradjon, mert addig szól a szerződésük.

A panaszkodó kisgazdákat azonban mégis kárpótolni akarja a minisztérium. Elhatározták odafönt, hogy a kitűnő területből 800 hold erdőséget nyilvános árlejtésen eladnak annak, aki legtöbbet ad érte.

A napokban Herczeg Ferenc, a kerület képviselője fölment Hunyár Algernon pécskai szolgabíróval, a szemlaki kisgazdák szószólójával a kultuszminisztériumba és Boncz Ödön dr. miniszteri tanácsost informálták a gazdák nyomorúságos helyzetéről és arról, hogy milyen nagy megváltás volna nekik, ha ezt a 800 hold erdőt örökáron megkaphatnák. A tanácsos a legnagyobb jóindulattal mutatta az ügy iránt. A gazdák pártfogói előadták, hogy Szemlak község mint erkölcsi testület megvásárolná a birtokot és a gazdáknak bérbe adná.

— Azt nem lehet, — felelte Boncz tanácsos — mert akkor emelkednék a község pótdója. Az ilyen vételek emelik a pótdótot.

Hiába magyarázta Herczeg és Hunyár, hogy ez tévedés, a tanácsos megmaradt kijelentése mellett.

— Kérem, — mondta — engem úgy informáltak, hogy ez a vétel emeli a község pótdóját, tehát a községet, mint erkölcsi testületet kikell zárni az árlejtésből. Helyes volna azonban, ha a kisgazdák szövetkeznének és ez a konzorcium megvenné a 800 holdas területet.

A gazdák most konzorciumba tömörülnek és — vagy hatszázan — megfogják venni a földet. Ez a vétel alkalmas lesz arra, hogy az ilyesfajta növekedő kivándorlást megakadályozza. A 800 holdas birtok kikiáltási ára 711 ezer korona.

Megjegyezzük, hogy az árlejtésen aradi, nagylaki, temesvári, szegedi nagybérlők is részt akarnak venni, akik mindenáron megakadályozni szeretnék a kisgazda konzorcium létrejöttét. Ennek az az egyszerű magyarázata, hogy ők olcsón szeretnék megvenni a kitűnő birtokot, amelyet aztán drágán eladnának a kisgazdáknak apróbb parcellákban.

Aradi tanárok szövetsége.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 3.

Az aradi hat középiskola tanári kara ma este hat órakor a felső kereskedelmi iskola dísztermében frenetikus tapsal helyeselte az elnök fejtegetéseit, melyekben az új tanár tipust rajzolta meg. Az elnök, — a ma megalakult aradi középiskolai szövetség elnöke, — jelezte, hogy az elzárkózott, a maga szűk körébe visszahúzódott tanár elveszti azokat a nagy küzdelmeket, melyeket az élettel kelene megvívnia, ha csak fel nem ismeri ő is, hogy az új kornak reformációja: a szellemi és gazdasági erők tömörítése váltakozik meg és helyezheti azokat a pozíciókba, melyeket a mai viszonyok között hivatása, tudása és társadalmi jelentősége részére kijelöl. A tetszés, mely a gondolatokat kísérte, bizonyítja, hogy a ma este megalakult középiskolai tanár-szövetség ennek az intelligens és eddig erejét parlagon hevertetett társadalmi osztálynak valóságos életszükséglete.

Hat aradi középiskola tanári testülete jött össze, hogy megismerje egymást és egyesülve egy szabad szervezetben, a különböző iskola típusok tanárait erős blokkba tömörítse, azzal a céllal, hogy ebből a szervezkedésből ne csak a tanároknak, hanem az iskolának, de Arad város társadalmának is haszna legyen. A szervezet, mely teljesen független a középiskolai tanáregyesülettől, az iskolapolitikai kérdések ápolásán kívül, új területeket is teremt a tanárságnak. — A maga erejével és súlyával arra törekszik, hogy tagjai a községi életben is elfoglalják azt a helyet, mely a tanárt megilleti, de az erős tömörülés révén a tanár szociális érdekeiért az eddigénél nagyobb súlyjal és bizonyára több eredménnyel szálljon síkra. Arad város társadalmára bizonyára osztatlan szimpátiával üdvözli a haladás emez értékes tényezőinek határozottabb felvonulását a város közéletébe, ahol nagy szellemi készségüket, tudásukat, ideális gondolkodásukat a köz javára intenzíven öhajtják értékesíteni.

Arad város középiskoláinak tanári testületei az első az egész országban, kik ezt a szövetséget megalakították. Vasárnap este a kezdeményezők bizalmas értekezleten határozták el, hogy a hat aradi középiskola: fa- és fémipari szakiskola, tanítóképző, felsőbb leányiskola, főgimnázium, főreáliskola, felső kereskedelmi iskola közös érdekű tanárai egy tanár-szövetséget létesítsenek. A szervező bizottság megkezdte a munkát és azt látta, hogy az ezirre mindenütt lelkesedéssel és megértéssel találkozik.

Ma este már ötvenöt tanár jelent meg a hívó szóra, hogy szövetkezve életre keltsék azokat az értékes szunnyadó erőket, melyek új célok kitűzésére és új feladatok elvégzésére tesznek majd képesé a testvéri szolidaritáson épült szervezetet.

Szabó Ernő dr., a szervező-bizottság elnöke nyitotta meg az ülést, mely nyomban le tárgyalta és el is fogadta az alapszabályokat.

Megválasztották elnékké Nesnera Aladár főigazgatót, a fa és fémipari szakiskola igazgatóját. Nesnera válaszolt a körülményeket, melyek szükségessé tették a szövetség megalakítását. Rámutatott, hogy az eddig szétszórott és egymással alig törődő testületek a szeretet által is összetartva, milyen hatalmas társadalmi munkát produkálhatnak.

Ezután a következőleg alakították meg a tisztikart:

Alelnök: Keszler Károly; titkár: Szabó Ernő dr.; pénztáros: Nagy István; jegyző: Kepkes Márton; gazda: Polgár Miklós. Vá-

lasztmány: Kisfalussy István, Varga Imre, Krenner Miklós dr., Szöllősi István, Ballenegger Henrik, Réthy Ödön.

Elfogadták végül azt az indítványt, hogy a november hetedikén Budapesten tartandó országos tanárkongresszuson indítvány tétessék hasonló szövetségek megalakítására.

Gyilkos főhadnagy.

— Agyonlőtte a bátyja szeretőjét. —

(Saját tudósítók telefonjelentés.)

Szeged, november 3.

Szegeden ma délután nagy feltűnést keltő gyilkosság történt. Egy honvédfőhadnagy agyonlőtt egy leányt, a bátyja szeretőjét. A gyilkosság különös voltát növeli az a körülmény, hogy a főhadnagy minden ok nélkül, teljesen ittas állapotban követte el a bűntettet.

A gyilkosságról alábbi tudósításunk számol be:

Muzsai János honvédfőhadnagy a szegedi honvédelmi gyalogezred harmadik zászlóaljánál szolgált több évig. Mult év karácsonyán léptették elő főhadnaggyá s egyúttal Nagybácskerekre helyezték át. A jómodoru katonatisztet bajtársai nagyon szerették s szép karriert jó ottak neki. Az utóbbi időben azonban gyanús társaságokba keveredett, bűncselekményi eljárás is indult meg ellene, mert rosszhírű leányoktól pénzt fogadoit el s ezek feljelentették őt.

A főhadnagy tegnap váratlanul Szegedre érkezett a bátyjához, Muzsai Aladár postatiszthez szállott, aki a Feketesas-utca 10. szám alatt lakik. A két fiúr együtt vacsorázott ott, hon egy távoli nőrokonuk, a fiatal, szép Gábrriel Rózi, Gábrriel Ágoston volt adóhivatalnok leánya társaságában, aki jelenleg Muzsai Aladár szeretője. Éjjel tizenegy óráig otthon voltak, aztán pedig mind a három elmentek mulatni. Muzsai Aladár korán hazament, a főhadnagy azonban reggel hét óráig ivott s csak akkor ment haza bátyja lakására, ahol lefeküdt. Tíz óráig aludt s aztán újra inni kezdett. Még a délelőtti felyamán felment a lakásba Gábrriel Rózi, akit a főhadnagy ebédre hívott meg. Az ebéd alatt Muzsai János — aki teljesen ittas állapotban volt, — bizalmaskodni kezdett a leánnyal, annyira, hogy az figyelmeztette is a főhadnaggyot:

— Vigyázzon kérem, Aladár még megharagszik.

Az ebéd azonban minden baj nélkül elmulott. Ebéd után Muzsai Aladár hamarosan hivatalába ment s hívta magával öccsét, de az a leánnyal ott maradt. Ugy fél három tájban a kis családlány nagy nevetést hallott a szobában. Kíváncsiskodott s benyitott. Látta, hogy Gábrriel Rózi revolvert tart a kezében, amit a főhadnagy elkért tőle, de a leány nem adta oda. A főhadnagy azonban elvette a leánytól a fegyvert és megtöltötte. Erre a család úgy megijedt, hogy kiszaladt a szobából. Közben azonban látta, hogy Gábrriel Rózi is menekülni igyekszik a főhadnagy elől, aki azonban a leányt a folyosóról visszahúzta a szobába.

Nem sokkal később a házbeliek rémes sikoltozásokat, majd egy revolverlövést hallottak. Berohantak a szobába; ott látták a leányt arccal a földön fekve, s melléből pattant a vér. A nő nemsokára meghalt. A főhadnagy sietve menekült a szobából.

Muzsai János kiment a házából, a Feketesas szálló előtt bérkocsiba ült s a rókuszi állomásra hajtatott. A rókuszi iskola előtt megállította a kocsit, ki akart szállni, de annyira it-

tas volt, hogy nem tudott a lábán megállni s ide-oda tántorgott. A főhadnagy arra kérte a kocsist, hogy vigye egy közeli szállodába, hogy ott kialhassa magát. A kocsis Muzsai el is vitte a Dorogi szállóba s elhajtott. Azt azonban még látta, hogy a főhadnagy veszekedni, majd pedig verekedni kezdett a szállodással.

A bérkocsis visszament állomáshelyére s ekkor a 10-es számú ház előtt nagy csoportosulást látott. Mikor a gyilkosról értesült, azonnal sejtette, hogy a gyilkos senki más nem lehet, mint a főhadnagy. A kocsis ezt jelentette a rendőrségnek, ahonnan Sass Lajos rendőrtiszt ment a főhadnagy keresésére. A Dorogi szálló előtt találta meg Muzsai Jánost a sárban fetrengve. A szállodából ugyanis kidobták a teljesen ittas embert. A rendőrtiszt a főhadnaggyot kocsiba ültette s a katonai hatóságokhoz kísérte, amely aztán a gyilkos főhadnaggyot letartóztatta.

VIDÉK.

A kurticsi állami iskola felavatása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 3.

Nagy ünnepség volt ma Kurticson. Az állami elemi iskola tanítótestülete ma avatta fel az új iskolaépületet s ezzel kapcsolatban egyéb ünnepség is volt.

Az ünnepségekről ezt jelentik nekünk:

Reggel 8 órakor nagymissa volt, majd ezután felvonultak az iskolába, amelyet Karl József espres-plebános felszentelt. Az iskola nagytermében folyt le a felavató ünnepség. A kurticsi dalárda elénekelt a Hymnuszt, amely után Hámory László dr. megnyitó beszédet mondott. Ezután Kehrér Károly segédtanfelügyelő, aki a kultuszminiszterium képviselőjében jelent meg, a miniszter nevében üdvözölte az ünneplőket, majd pedig Weitz József kurticsi igazgató tanító felolvasta az iskola történetét.

A tantestületi teremben folyt le Hámory László dr. arcképének leleplezése. A községi jegyző mondta az ünnepi beszédet, amely közben a képről lehullt a lepel. Hámory dr. meghatottan mondott köszönetet, s 2000 korona alapítványt tett, amelyből 1000 korona kamatai egy az iskolát elvégzett iparos tanulóknak, a másik ezer korona kamatai pedig évről-évre annak a román fiúnak adandók ki, aki a magyar nyelvben a legzebb előmenetelt mutatta.

Tizenegy órakor tartotta az eleki fiókbizottság Schramm Tamás eleki igazgató elnöklésével ülést, amelynek folyamán a bizottság elhatározta, hogy csatlakozik a szolnoki tanítók mozgalomához, s belép az állami tisztviselők szövetségébe, hogy így módon védjék meg érdekeiket. Az ülésen Barabás E. Sándor aradszentmártoni tanító a népiskolai könyvtárakról olvasott fel igen szép értekezést.

Délben bankett volt, amelyen sok felkösztöt hangzott el. Tízórtól mondott Hámory László a királyra, majd Varjassy Árpád tanfelügyelőre és Kehrér Károlyra, — Kehrér az iskola gondnokaságára és Hámoryra, Sófalvi György az A. V. T. E. nevében Weitz József, Karl József a tanítókra, Schramm Tamás Karlra. Hámory indítványára üdvözlő táviratot küldtek Zichy János grófnak és Varjassy Árpád tanfelügyelőnek, akit betegsége akadályozott a megjelenésben. Weitz igazgató olvasta fel az üdvözlő táviratokat.

Este hargverseny volt, amelyen Zachariás Margit, Rappmann Sári és Weitz Antal szerepeltek; ennek befejeztével pedig tánc kezdődött.

A pénzen vett férj.

(Az érdekházasságot megsemmisítik)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 3.

Megemlékeztünk a napokban Schumacher Eugénia kisasszony házasságáról, aki csak azért szerzett névleges férjet magának, hogy nyomban meg is indítsa ellene a válópört.

Schumacher kisasszonynak ugyanis meghalt egy gazdag nagybácsija Németországban, aki őt tette meg végrendeletében örökösének, de kikötötte, hogy vagyona csak úgy szállhat rá, ha előbb férjhez megy.

A kihirdetésre seregestől jelentkezett vőlegényjelöltek közül, mint szintén megírtuk, Eugénia kisasszony a hagyományos Brownt választotta, aki, miután Bundy békebíró a párt „férjnek és feleségnek” jelentette ki, meg is kapta nyomban a kétszáz dollár tiszteletdíjat.

A különös körülmények között létrejött házasság híre bejárta az összes amerikai lapokat, melyeknek egy része az új házaspárnak arcképét is közölte. Egy ilyen képes újság a kezébe került a Brooklynban lakó H. E. Dilks asszonynak is, aki az újdonsült férjben a saját megszokott életpárját ismerte fel.

Mrs. Dilks, kinek férje augusztus 10-ikén szökött meg, szépen kivágta az arcképet az újságból, mellékelte a férjnek egy otthonmaradt régebbi fotográfiáját s elküldte azokat Bundy békebírónak, a ki nyomban felismerte, hogy a „hagyományos” Brown ur és Dilks egy és ugyanazon személyiség. A bíró ezek után azonnal érvénytelennek jelentette ki a házasságot, mivel utólagosan az is tudomására jutott, hogy milyen szerződést kötöttek egymással a felek a házasság létrejötte előtt.

Mrs. Dilksnek a bíróhoz intézett levele így hangzik:

„Amint ezt a képet megpillantottam, azonnal feltűnt, hogy mennyire hasonlít az illető férjemhez, H. E. Dilkshez, a ki tölem augusztus 10-én elszökött. Mellékelem férjemnek egy fiatalabb korából való arcképét. Már azelőtt is több ízben elhagyott, de mindannyiszor ismételtén visszatért. Két gyermekünk van, egy 15 éves fiú és egy 3 éves leány. Tizenhat évvel ezelőtt léptünk házasságra. Kiváló tisztelettel Mrs. H. E. Dilks, 316 Tenth Str. Brooklyn, N. Y.”

Bundy békebíró kijelentette, hogy ha tudomása lett volna a felek tervéről, megtagadta volna a házasságkötést.

Eugénia, most már Mrs. Brown, még az esküvő napján elutazott Washingtonba. Siet hazra Németországba, hogy felmutassa a hiteles házassági bizonyítványt, átvegye az elhunyt nagybácsinak gazdag örökségét.

A kétszáz dolláros kétfős férjet nyomozza a rendőrség, hogy megsemmisítse a házasságot.

VÁROS ÉS MEGYE.

Az autobus vállalat feléve. Ma délből az autobus felügyelő bizottság zárt ülésben foglalkozott az autobus vállalat első félévi üzleti eredményével. A bizottság, hivatkozással a közgyűlés egy határozatára, nem terjeszt többé félévi mérleget a törvényhatóság elé, mert úgy tartja, hogy mérleget leltár alapján lehet csak összeállítani, már pedig leltáro-ni csak az üzleti év végén lehet. Szatmáry Károly üzemigazgató bemutatja a forgalmi adatokat, melyek a vállalat folytonos emelkedését mutatják. Nyolcszáz ezernél több utas vette igénybe a kocsikat, amelyek ez évben az eddigi adatokból következtetve, deficit nélkül fogják fedezni a vállalat üzemeltetéseit, a melyek különösen

a gummikopás miatt emelkednek. A bizottság fel is szólította a mérnöki hivatalt, hogy a gépkocsik útját hozza rendbe, mert most olyan újabb gummi beruházást kell eszközölni, ami jó utak mellett elkerülhető lett volna. A garázs kezelési rendszer hatását is elbírált a bizottság és arra a tapasztalatra jutott, hogy ez kitűnően bevált. Dacára a karosszériák majdnem tízezer koronára rugó javítási számlájának, a garázs kezelés költségei teljes összegükben megtérülnek, amit az olaj és berzin fogyasztásnál elért megtakarítás tesz lehetővé. A bizottság az első számú kocsik karosszériájának kicserélését rendelte el, de kimondotta, hogy nem külföldön, hanem itthon készíterdő el. Megállapította végül, hogy az összes üzemeltetésre előirányzott 42 fillér kilométer költséget az első félévben nem érte el a vállalat.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ A szerelmes szinigazgató. Megírtuk, hogy Zickel berlini színházigazgató színházi engedélyt megvonták, azzal a megokolással, hogy nincsen meg benne a színház vezetésére szükséges „erkölcsi kvalifikáció”. Az érdekes tárgyalásról tudósítók még a következőket jelentik: A két előbbi tárgyalás félbeszakadt, mert néhány új tanut kellett meghívni. A mai tárgyaláson kevesen jelentek meg; a közönség főképp színészekből, színésznőkből és a színházzal valamilyen kapcsolatban álló személyekből került ki. A vádlott ügyvédje a nyilvánosság kizárását kérte, de ennek a bíróság csak részben adott helyet, amennyiben megengedte, hogy a sajtó képviselői és a színházi szövetség kiküldöttjei a teremben maradhatnak. A védő újabb felszólalására azonban elrendelték, hogy egyes tanuk kihallgatása alatt még az említett személyek is távozzanak. Ezután megkezdtek a tanuk kihallgatását. Kiderült, hogy azok a hölgyek, akik az előbbi tárgyalásokon nagyon is bőbeszédűen vallottak, most egyszerűen semmiről sem tudtak. Mentésgül azt hozták fel, hogy időközben mindent elfelejtettek. Kiering asszony, a koronatanu orvosi bizonyítványt mutatott fel s ideges gyomorbetegsége való hivatkozással azt kérte, hogy a vallomás alól mentesék föl. A bíróság ezt nem engedte meg, mire Kieringné elmondotta, hogy a színházban trücsön pletykáltak Zickel szerelmi ügyeiről s ebben ő sem tehet kivételt. Látni azonban nem látott semmit és semmire sem emlékszik vissza. Az igazgatósági szobában semmi gyanusát nem vett észre. Azután Lettinger-Wendt Mária asszonyt hallgatták ki, aki még ma is tagja a berlini Vigszínháznak. Kihallgatása alkalmával humoros epizód játszódott le. A mikor a bíró a tanu korát kérdezte, a színésznő zavartan válaszolt:

— A színésznő kora titok. Azt azonban kijelenthetem, hogy — nagykoru vagyok.

A bíró nem fessegette tovább ezt a kérdést és a színésznő korát az iratokból állapította meg. A tanu semmi pozitívet nem mondott s ő is, mint Kieringné, azt vallotta, hogy a színházban a keleténél többet pletykáltak. Zickel igazgató feléje mindenkor a legnagyobb tisztelettel közeledett. Hirschberg dr., a színház volt dramaturgja nagyon terhelő vallomást tett. Azt emelte ki, hogy az igazgató majdnem minden színésznővel viszonyt folytatott s erről a színházban mindenki tudott. A bíróság a késő délutáni órákban hirdette ki az ítéletet s Zickeltől megvonta a színházi engedélyt. Az igazgató főlebbezett.

Három heti fogház — egy pásztoróráért.

— Elítélt szerelmes. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 3.

Schüssler Ádám aradi géplakatos egy szép májusi vasárnapon kirándult Ujaradra szerelmes párjával, az aradi közöskönyha tündérével. Egyik vendéglő kerthelyiségében letelepedtek s ahogy mondani szokás, folyt a habzó s'r. Folyt egész délután. A szerelmes lakatoslegény kuzgón itatta szépséges ideálját, de közben önmagáról sem feledkezett meg. Ugy este nyolc óra felé, amikor hazakészülöttek, Schüssler szívét szerelmes hangulatok ejtették rá. Talán szerelmes párjának vakító szemei bódították el, talán az enyhén fujdogáló májusi szellő csavarta el a legény fejét, lehet azonban, hogy a nagymértékben elfogyasztott szesz dolgozott benne. Esdő szóval könnyörgött viszontszerelméért. S az illatos, holdas este megigézta a leányt is, akinél az epedő hangu trubadur szerelmet kérő szavai meghallgatásra találtak.

A leány megigézta lovagjának, hogy ő előre kemegy a házba s ha minden esőndes már ott, jelt ad majd neki, hogy bejöhet. A leány be is ment, s amikor egyedül volt, elröppent a szerelmi láng; elgondolta, hogy ha enged lovagja kérésének, bizony kidobják, mert az ilyfajta cselekedetet a közöskönyhában igen szigorúan büntetik. Elhatározta tehát, hogy Schüsslert nem engedi be a szobájába. Ki is szól az izgatottan várakozó legénynek:

— Még ébren vannak a házban, galambom, még most semmiesetre sem jöhetess be. Menj a szomszédos korosmába; ott várj, amíg értem megyek.

Schüssler kénytelen-kelletlen beleegyezett a megváltoztathatatlanba, s elment a korosmába, hogy a várakozás unalmát enyhítse, a sörrel teleszívott legény bort rendelt. Eymás után hajtogatta a poharakat, közben feszült figyelemmel nézett az ajtóra, de a leány csak nem jött. Végre már nem bírta türelmetlenségét megfékezni a hosszú várakozás alatt teljesen lerészegedett fiatal ember, s újból a ház elé ment. Kopogtatni kezdett, majd esdeklő szóval kért beocsátást. Semmi válasz. Ezen annyira feldühödött, hogy betörte az ablakot s bemászott a leány szobájába. A leány megrémülve a hangosan szitkozódó legénytől, már jó előre kimenekült a szobából, amelynek ajtaját bezárta maga után.

A teljesen ittas Schüssler, amikor nagynehezen bemászott a szobába, s azt üresen találta, szörnyen megdühödött. Törni-zuzni kezdte a bútorokat, míg végre annyira kimerült, hogy ledőlt az ágyra, s elaludt. Ugy találták meg reggel, amikor a rendőrség a közöskönyha vezetőségének hívására megjelent s letartóztatta a garázdálkodó szerelmet.

Ma vonta felelősségre Schüsslert az aradi királyi törvényszék magánlaksértés büntette és idegen vagyon megrongálásának vétsége miatt. Schüssler azzal védekezett, hogy nagyon itas volt akkor este. A bíróság nem fogadta el ezt a védekezést; a vádlott ittasságát csupán enyhítő körülménynek tekintette s őt három heti fogházra ítélte, amit a vizsgálati fogsággal kitöltöttek mondtak. Az ítélet jogerős.

AZ ARADI KOZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetés osztály — 151

IRODALOM ES MUVESZET.

A színház műsora:

Péntek: Az orvosok, színmű. Bemutató előadás. B) bérlet.
Szombat: Az orvosok, színmű C) bérlet.
Vasárnap: Délután mérsékelt helyárakkal: Az elvált asszony, operett. Este: Az obsitos, operett. A) bérlet.

„Az orvosok.”

— A pénteki bemutató alkalmából. —

A modern drámairodalom terén kétségkívül Shaw Bernard a leérdekesebb jelenség. Az angol színiírója a társadalom egyik legnagyobb természetbúvára, aki páratlan ráteremtéssel járja a rengeteget a biztos kézzel tüzi tollhegyre a társadalmi dzsongl faunájának rejtett utakon járó csodabogaraikat.

Pénteken színpadon a darabjában, a „The Doctor's Dilemma”-ban az orvosi lelkiismeret és az emberi szenvedély összeütközését dramatizálja. Ezzel kapcsolatban az orvosoknak nem egy etikai foglalkozásáról rántja le a leplet. Mintegy visszafordítja az orvos kutató szándáját a azzal az orvosi kar elevenére tapint. Rejtett sebekre, amelyekről mindenki tud, de senki sem beszél. Shaw is csak megforgatja bennük a szándáját, de az operatőr szerepét már nem arrogálja magának. És éppen ebben nyilatkozik meg a nagy drámaíró mindent megértő bölcsessége, az ő kimagasló fensőbb-ségének alája és omegája.

Rendkívül markans egyéniség ez a Shaw! Nem hasonlít a mai divatos drámaírókhoz. Mindig eredeti. Mindenben önálló, újszerű. Ő az, aki talán ma a legtöbb hivatottsággal szólaltatja meg a a kultúremberiség lelkiismeretét a színpadon a eddigi jelek után ítélve bizonyára még nagy meglepetéseket tartogat az irodalmi Európa számára. Írói karakterének alapvonása, hogy nem hisz a fix igazságokban. Sőt kétséges, hogy hisz-e valamilyen komolyan? De egy bizonyos. Az, hogy fanatikusa az igazság kutatásának, aki kiméletlenül fejt le a vaskos frázis és illúzióbúrkat, amit az emberi korlátoltság az igazság kristálymagjára évezredek óta reáhasznált. S aki képes még a saját emberi mivoltáról is a cinikus önguny választóvizével lemaratni a kulturfelszín hamis patináját.

De azért bármennyire gáncsol és ostromoz, gunyja és szatírája sohasem öl. Ellenkezőleg, van benne valami az angol humor éltető, derűs bonhomijából, mely a tiszta komikum kristályvizében nyerte az etikai keresetséget. Gyűlöli a nagyképű morálfilozófust, aki a csálhatatlanság szígmájával biggyeszti oda a szindarab végére a maga megfelelőbbhezhetetlen morálját. Nem tetszeleg a lelki alkémista hüvös foszforeszcenciájában. Nem akarja elhitetni a világgal, hogy feltalálta a nagy magisztórumot, az emberi lélek bölcsök-követ. Ő egyszerűen objektív marad a lehetőségig.

Azt hiszem, az írói puritánság erényének ő ma az első képviselője a drámaírók között. Nem vagdos mázsás igazságokat a fejükhöz. A morált is legfeljebb aforizma-adagokban méri. Általában az igazságnak ő nem annyira apostola, mint inkább tapasztalt zárandoka, aki biztos léptekkel kalauzol a megismerés forrásához. De itt magunkra hagy. Mert — ugymond — egyedül üdvözítő igazságok nincsenek. Csak meglátások vannak. Itt a forrás! Tessék belőle meríteni! Aztán boldoguljon kiki ahogy tud a maga dilemmájával!

Kétségtelen, hogy Ridgeon doktor halálisan vétkezik az orvosi hitvallás evangéliuma ellen, amikor egyáltalán felveti a kérdést, hogy kit mentsen meg az életnek? Dübödöt festőt, ezt az erkölcsileg züllött vadzeenit, avagy a nyomorgó, becsületes tuatorvost? De a szerző az élő valóság motivumaival bizonyítja előttünk, hogy amikor az orvos pusztítani hagyja a festőt, az adott helyzetben nem tehet másként. Ebben a motiválásban

bontakozik ki Shaw páratlan lélekltatása és ragyogó íróművészete. Mintegy rálicitál önmagára. Az élet azzal a tetszetős logikaszerepességgel kendőzi, hogy Ridgeon doktor inkább menti meg kollegáját, aki még használhat az életnek és az emberiségnek. Csakhogy ez nekünk nem elég! Persze neki sem! Hát szembe állítja vele a léha festőt, a testi-lelki emberroncsot, akit szobalányok pénzének kénköves lidérce a bigámia ingoványára tud oszbitani, de akit mit sem sejtő tiszta nője féltis tenként imád, úgy, hogy legkisebb árulásába belepusztulna. Ez a tudat missziószerű kényszerrel szuggerálja az orvosra, hogy a festőt átengedje sorsának, mielőtt a felesége az elkerülhetetlen gyilkos valóság áldozatán esnék.

Ez már valamivel több! Itt már érezzük a tragikum egyre növekvő lavinájának közeledtét! Akinek pedig még ez sem elég, aki előtt még ez is hipokritaság — aminthogy az! — nos, annak szomorú diadallal kiáltja oda az író, hogy ez a szerencsétlen orvos mégsem tehet másként! Feláldozza a festőt, mert egy alkonyodó élet, a kihamaradó félben lévő férfiszexuális utolsó fellobbanásával szereti annak feleségét, a felsőbbrendű asszonyt.

S az író könyekben mosolygó szelleme ott áll az események háttérében. Onnan beszél hozzánk:

— Szerencsétlen, átokszülte ember, ki bevonul az elveid rideg kőszíne mögé, a azt hiszed, hogy ott biztonságban vagy — térd magadhoz! Szállj le a magasból és járj a földön, miként a földnek többi, rögről rögre kapaszkodó életvándora!

És mi megértjük a nagy tanítót. Megérijük és szánjuk Ridgeon doktor tragikumát. Kultúr-kötelékekbe kapaszkodunk mindannyian, melyek rendes körülmények közt elég erősek — lehetnek. De jöhetnek válságos idők, amikor soha nem sejtett lelki viharok villámai elszabadítják az akarat és a nevelés láncáról az őrző vágyakat. Mihelyest pedig vágyakról van szó, csak a tudatlanság vagy a képmutatás hisz lehetetlenségekben.

Eddig a cselekmény gerince. Ridgeon doktor főalakja mellett még néhány orvostípust rajzol meg a szerző darabjában. Bár ezeknek hibáit és fűszereit az írói jellemzés domború lecséje által megnagyobbítva mutatja be, a plasticitás érdekében túlzottan exponálja alakjait, de sohasem torzítja azokat karrikatúrává.

Minden elfogulatlan orvos kénytelen bevallani, hogy kitűnő megfigyelő és jellemző erővel állítja elének Shaw a tudomány kuruzslóit, akik felhasználva a paciensek hiszékenységet, oklevelüket a tisztességtelen pénzszerzés fertőjében hurcolják meg. Közben pedig egymásra féltékenykednek, marakodnak a kollegiális szent álarca alatt ádáz versengést folytatnak. Ráismerünk a tudatlan, nagyképű sarlatánra, aki a diploma biztos sáncai mögől napról-napra megcsufolja a tudomány legelsőbb igazságait. A grasszáló divat-operatőrré, aki valóságos harcos-politikára alapítja existenciáját. És mosolygunk a maradi öreg feleszer kabinetalakján, aki a maga széles tapasztalatait afféle folyton rezignáló életfilozófiává stilizálta és szörnyen nagyra van vele. Hogy a típusokat és tanulságokat az illusztris szerző ép az orvosi milióból válogatta ki, azt bizonyára azért tette, mert kétségkívül az orvosi tudomány tág lehetőségein belül fér meg a legtöbb tudással kendőzött korlátoltság és dilettantizmus. De az is bizonyos, hogy nem az orvosi milió az egyedüli, ahol a tudomány szabadságának patronátusa alatt vétkes mulasztások és durva botlások történnek. Kétesértékű elemeknek talán még változatosabb típusait megtalálhatta volna a szellemi munkálkodás egyéb területén is.

Nemcsak rossz orvos van. Az ügyvédi, bírói és tanári testületben is vannak oly elemek, akik

hivatásukra méltatlánok s akiket Magnon oly találóan csoportosított a „dégénérés supérieurs”, a felfelé züllők osztályába. Mindezt nem érzékenykedésből hozzuk fel. Elvégre Shaw oly szuverén pártatlansággal, az igazságkeresésnek annyi ösztönességével boncolja tárgyát, amely előtt mindenki-nek meg kell hajolnia.

Érdekes pikantériája a darabnak, hogy benne még magamagát sem kíméli. Egyik párbeszédben azt mondhatja magáról, hogy ő a világ egyik leg-haladottabb gondolkozója. De csakhamar detronizálja magát az önmelte piedesztálról, amikor egy másik szereplő által a „metódista fecsegő” címet adhatja magának. Hogy ezt ép a darab öreg, fecsegő rezonánsjével téteti, ez is félreismertetetlen neme a finom ironiának. Bizonyára lesznek, akik a dícsőségnek ebben az aszkéta megvetésében hipokrizist látnak a szerző részéről. Pedig nem az! Sokkal inkább az osztó igazság kultusza, párosulva valami finoman nobilis elégtételadással. Afféle rejtett ajtó az ő írói egyéniségének fellegvárán, melyet lojálisan nyitva felejt, hogy legyen min át hozzáférköznők mindazoknak, akikre ő a magasból rászórtá marró szatirájának nyilait. Már pedig, ha egy olyan nagy szellem, mint Shaw, nem habozik reklamálni az emberi gyarlóság köztulajdonából a maga részét, úgy a pardon-kérés az ő írói zsenijétől bárki részéről nagy gyöngesség volna.

Prohászka László dr.

* Az aradi Iskolatársnók szövetsége által 1910. november hó 6-án, délután 6 órakor a Fehér Kereszt nagytermében tartandó jótékony célú hangversenyének műsora: 1. Prolog: Előadja az Iskolatársnók Szövetségének titkára. 2. a) Popper trió, b) Popper Spanyol tánc, gordonkán előadja Goldzieher Pál. 3. a) Schubert: A hasonmás. b) Szendy A.: Dal. c) Aggházy: Csinka Panna dala a „Rákóczi” című szimfonikus énekkölteményből; énekl: Sztójka Anna urhölgy, operaénekesnő. Zongorán kíséri: Farkas Mária urhölgy. 4. Mendelssohn: zongorahangverseny g. moll, I—II. rész, előadja: Benecdy Irma urhölgy. Zenekar helyett második zongorán kíséri: Horváth Gizi urhölgy. 5. Puccini: Aria. Énekl: Sztójka Anna urhölgy, operaénekesnő. Zongorán kíséri Csányi Mátyás, az aradi Nemzeti Színház karmestere. 6. Goldmark: zongora ötös I. rész, zongora: Singer Rózi urhölgy, I. hegedű: Kell József dr., II. hegedű: Kell Rezső, mélyhegedű: Csányi Mátyás, gordonka: Mütter Müller József. 7. a) Wolf: Weyla dala. b) Mihalovich: Megirtam a levelemet. Dal. c) Hubay: Dal. Énekl: Sztójka Anna urhölgy, operaénekesnő. Zongorán kíséri: Farkas Mária urhölgy.

* Az eladott tenorista. Mielőtt New Yorkba utazott Caruso, szerződést kötött Ledner berlini impresszáriával, olyan szerződést, hogy az impresszárió a jövő évben s azután öt éven át feltétlenül rendelkezik fölötté szeptember elsőjéti november végéig s odaviheti, ahová akarja, ahol legjobban kiaknázhajta a hangját. Szeptember elsőjéti november végéig öt éven át ezé az impresszárió a nagy Enrico Ledner vagyont fizet neki, de egy pernyi nyugtot sem fog adni, mert már szerződéseket kötött Németországban, Ausztriában, Magyarországon és az Orosz Birodalom minden tájékán. Végig fogja hurcolni Carusot az országok nagy városaiban, hogy behozza és busásan kamatoztassa a rengeteg gázsit.

* A Kölcsey-egyesület első felolvasása. Jövő csütörtökön találkozunk az idén először a Kölcsey egyesület felolvasásainak hallgatói a városbáza termében. Goldmark-ünnep lesz az első felolvasás. Két előadó fogja méltatni a ritka nagy kort ünnepelő zeneköltőt: Szendrei Mihály színgazgató az embert és Wagner József dr. főtanár tanár a zeneköltőt. Szendreit min bensőséges vonatkozások kedves ovesegőjét már jól ismeri az aradi közönség és Wagner tanár, a fiáharmonikusok lelkes titkára sem is-

meretlen mint élénken összefoglaló zenekritikus. A Kölcsey-egyesület eddigi módszere szerint Wagner dr. esztétikai méltatását hangszeresen és énekszóval többen fogják illusztrálni Goldmark műveinek előadásával. A felolvasásra a Kölcsey-egyesület tagjai igazolványukat használják, nem tagok számára az idén is 1 koronás belépti jegyek lesznek. A most félévi tagdíjjal belépők is igazolványt kapnak az összes téli felolvasásokra.

* Mikszáth-Almanach 1911-re. A könyvpiac elmaradhatatlan vendége már évek óta Mikszáth Kálmán Almanachja, amelynek eddig egyszerűen „Almanach” volt a címe, de amely ez esztendőből kezdve — hogy egyik köve legyen annak az emlékműnek, amely őrizni fogja Mikszáth nevét, — aranymetszésű betűivel a „Mikszáth-Almanach” címet fogja büszkén ragyogtatni. A magyar közönség régóta megszokta már, hogy Mikszáth-Almanachnak nevezzék ezt a könyvet és ezennel — mint tényleges Mikszáth-Almanach — címeben is viselni fogja első szerkesztőjének nevét, mint a Maréchal Niel-róza egy híres katonáét viseli — írja előszavában Herczeg Ferenc, a Mikszáth-Almanach új szerkesztője. Az ő szerkesztésében is ugyanaz marad a Mikszáth-Almanach, mint a régi Almanach volt, ez a piros fedelű, érdekes és változatos könyv, amely szinte már elválaszthatatlan velejárója a téli világunk és hozzátartozik, mint a karácsonyi aranydió és színes gyertyája. Ő nélkül csónka maradna egy irodalmi esztendő; hiányát sok-sok könyvbarát érezné meg, aki a duruzsoló kályha mellett a könyveihez, legjobb barátaihoz szeret fordulni. A Mikszáth-Almanach szinte az egész újabb magyar irodalom irányát felöleli magába és forrongó, de erőteljes literatúrának legteljesebb áttekintését nyújtja. Magas irodalmi színvonalu az Almanachnak ez az újabb kötete is, mint ahogy mindenkor az irodalmi produktumok legteljesebbjének gyűjteménye volt. Novellái a különböző belletrisztikai irányok és áramlatok dokumentumai. Új irányok felé való törekvések jellemzik mai irodalmunkat, amelybe új hangok, új nézőpontokból meglátott problémák, új társadalmi alakulások rajza vonult be, de azért a múltból megtartotta mindazt, ami a szívhez és lélekhez szól. Szórakoztató elbeszélések, vidám ötletek, mély problémák, emberi drámák sorokba sorítva: ez a Mikszáth-Almanach. Az idei Mikszáth-Almanachban olvassuk legfrissebb írásait a következő magyar íróknak: Ambrus Zoltán, Bródy Sándor, Móricz Zsigmond, Farkas Pál, Scossa Dezső, Szini Gyula, Hevesi József, Pekár Gyula, Gárdonyi Géza, Lőrinczy György, Sas Ede, Lovik Károly, Vértessy Gyula, Szomaházy István, Herczeg Ferenc, Mikszáth Kálmán. A Mikszáth-Almanach Singer és Wolfner (Budapest, Andrassy-ut 10.) kiadásában jelenik meg. Ára 2 korona. (Társa rovatainkban Herczeg Ferenc pompás előszavát közöljük.)

* A Parseval az Urániában. Egész Budapest érdeklődése mellett érkezett meg a napokban az osztrák-magyar hadsereg első kormányozható lég-hajója, a Parseval Bécsből Budapestre. A nevezetes látogatásról a Projectograph színház kitűnően sikerült mozgókép felvételt készített, melyet az Uránia-színház szombaton mutat be először a publikumnak. 241

* Bonifációtól-Ajaccioig. Korzika szigetének bűbájos, történelmi emlékekben gazdag színterére vezet az Uránia színház egyszerű mozgóképkepe. Napoleon szülővárosa, Ajaccio látképe körül a néző elé gyönyörű utazás után, melyet Bonifációtól tesszünk vadregényes hegyi utakon át Korzika fővárosába. Minden hely a nagy korzikaira emlékeztet és a képet látva önkéntelenül is Napoleonra gondolunk, aki innét indult el világot hódító útjára. A nagyszerű látványossággal egy műsoron szerepel a bemutatón óriási tetszést aratott angol kép, mely az elhunyt VII. Edvard életének főbb epizódjait örökíti meg. 241

TANÜGY.

(—) Az aradi iskolaszék a közoktatásügyi miniszter ellen. Balla Frigyes polgári iskolai rajztanárnak már több ízben ismertetett ügyét tárgyalta ma délután tartott ülésén az aradvárosi iskolaszék és a miniszteri rendelettel szemben foglalt állást. Nem irt ki pályázatot

a Ferenc-téri polgári iskola rajztanári állására, noha most már másodízben szőlította fel erre a legfelsőbb tanügyi hatóság és ilyen értelemben terjesztett javaslatot az iskolaszék elé Kovács Vince kultúratanácsnok, előadó is. Múlek Lajos dr. terjesztett elő ezzel szemben olyan indítványt, mely megadja a módot arra, hogy az iskolaszék, mely önmagát és Ballát ferde helyzetbe juttatta, egy esetleges pervesztéstől megszabadulhasson. Múlek dr. ugyanis kijelentette, hogy nem ismeri el a miniszteri rendelet kötelező erejét, mert nem helyezkedhetik a miniszter sem ama törvény fölé, amely megadta a módot az iskolaszéknek, hogy Ballát jogérvényesen megválassza. Éppen ezért az iskolaszéknek meg kell keresni minden utat, mely őt a ferde helyzetből kivezeti. Azt javasolta, hogy adják ki a miniszteri leiratot a jogügyi bizottságnak azzal az utasítással, állapítsa meg, vajjon a miniszteri leirat ellen van-e panasznak helye a közigazgatási bírósághoz? Lehetséges, hogy ez a legfelső bíróság nem osztja a miniszter felfogásában és akkor a város nem kerülhet abba a helyzetbe, hogy fizessen egy tanárt, akit iskolájánál nem alkalmazhat. Lakatos Ottó felszólalása után, aki azt javasolta, hogy az iskolaszék szabadságolja egy esztendőre Ballát, hogy vizsgálhassék, egyhangulag Múlek dr. javaslatát fogadták el. A jogügyi bizottság szombaton tartandó ülésén foglalkozik a kérdéssel.

Ellopott magyar vasuti kocsik.

— Amiket Szerbiában találtak meg. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 3.

Különös eset foglalkoztatja most a szerb és magyar államvasutak igazgatóságát, meg a budapesti és belgrádi rendőrséget. Nagyobb szabású lopási esetről van szó, amelynek részleteit azonban eddig nem sikerült kideríteni. Idáig mint pozitív tény csak az állapítható meg, hogy néhány évvel ezelőtt a magyar államvasutaknak eltűnt hat teherkocsija, a vagonok jelenleg átfestve és szerb felirásokkal ellátva a szerb vasutak tulajdonában vannak.

A különös esetről zágrábi tudósításunk a következő:

Néhány évvel ezelőtt a magyar államvasutak mitrovicai állomásáról nyomtalanul eltűnt hat teherkocsi. A kocsikat jó ideig keresték, de a szorgos kutatás dacára se tudták megtalálni.

Néhány nap előtt azonban egy magyar államvasuti hivatalnoknak Belgrádban feltűnt egy vagon, amely nagyon hasonlított a M. Á. V. vagonjaira. Jobban megvizsgálta a dolgot és akkor konstata, hogy a kocsi csakugyan a budapesti vaggongyárban készült.

Jelentést tett a dologról a M. Á. V. felügyelőségének, ahol azonnal átírtak a szerb államvasutaknak és kifejezték annak a valószínűségét, hogy a vagon a mitrovicai állomásról eltűntek közül való. A szerb államvasut azonnal megindította a vizsgálatot, de vizsgálatot indított a budapesti és belgrádi rendőrség is.

A szerb államvasutak igazgatója ez ügyre vonatkozólag kijelentette, hogy a dolog teljesen homályos előtte. Fogalma sincs róla, hogy a vagonok, amelyeket évek óta használnak, hogyan kerültek a vasut birtokába.

Most már tehát a rendőrség feladata kideríteni, hogyan jutottak a teherkocsik Belgrádba és ki festette át és látta el azokat szerb felirásokkal?

A hülyeség —

ragályos betegség.

— Szenzációs orvosi felfedezés. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 3.

Az orvosi tudomány legújabb és legszenzációsabb felfedezése az, amely megállapítja, hogy a hülyeség — ragályos betegség. A szenzációs felfedezés lovag Kutschera Adolf dr. innabrucki egészségügyi tanácsos több évi kísérletezésének meglepő eredménye. Eddig ugyanis azt hitték, hogy a hülyeséget csak örökölni lehet. Éppen ezért senki sem kerülete a hülyéket, mert arra nem gondoltak, hogy ez a betegség ragályos.

A hülyeség (kretenizmus) pedig tudvalevően a legborzasztóbb betegségek egyike. Nemcsak undorító keltő testi elváltoztatásokat okoz, hanem teljesen megöli a beteg lelkét. A hülyék arvonásai borzalmat keltenek, rendesen vízfűdek, golyvásak, puposak, bénák. vagy sánták; itélőképességük, emlékezőtehetségük egyáltalában nincs és a legtöbb esetben beszélni sem tudnak. Dagoneráltságuk hite a betegséget és az volt a meggyőződés, hogy csak hülye emberek gyermekei lehetnek hülyék. Az idők folyamán tett megfigyelések alapján aztán rájöttek, hogy a hülyeség inkább az állandó érintkezés útján terjed. A hülyeség tehát ragályos betegség és bárki megkaphatja, aki hülyével hosszabb ideig érintkezik, egy fedél alatt lakik, vele közösen használ evőeszközöket, ruhaneműket.

Jóllehet, a hülyeség ragályos betegség, még sem lép föl járványszerűen és nem volt még arra példa, hogy egész község, vagy épen egész vidék lakossága hülye lett volna. Ennek az a magyarázata, hogy a hülyeséget csak állandó és folytonos érintkezés után lehet elsajátítani. Ennek igazolására a következő esetet említi föl a felfedező kísérleteinek hosszú sorából:

— Egy hegyvidéki község szegényházában két hülye gyermek társaságában lakott egy félhülye ember. Rongyokba burkoltan, elképzeltetlenül mocakos ágyneművel takarózva, mindhárman egy ágyban aludtak. A két gyermek meghalt és helyettük két kutyakölyköt vett magához a félhülye ember és a kutyákkal aludt állandóan. Két év múlva mind a két kutya meghülyült, a hülyeség félreismerhetetlen jeleit viselték magukon, golyvásak, sánták lettek és sohasem ugattak. A két kutyát elvették tőle és egy fiatal kutyakölyköt fektettek melléje. Három hónap alatt ez a kutya is teljesen meghülyült. Ez a kísérlet fényesen igazolta a felfedező feltevését és majdnem kétszertelenül megállapítható, hogy a hülyeség tényleg ragályos betegség. Most már csak a hülyeség közvetlen okozóját: bacillust és annak gyógyszerét kell megtalálni és akkor az emberiség könnyen védekezhetik a borzasztó betegséggel szemben.

GYÁSZROVAT.

Halálozás. Aradváros régi iparosainak egyik oszlopos tagja dőlt ki a sorból. Rosmann Albert bútorgyáros, az ipartestület sok éven át volt alelnöke, majd tb. elnöke hunyt el ma 76 éves korában. Az elhunyt több mint fél század óta volt iparos és még a régi óhának is neves tagja volt. Temetése e hó 4 én, pénteken délután három órakor lesz a Rákóczi utca 17. számú gyászházából.

HIREK.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 4-én az időjárás: változékony, szeles, hűvös, elvélve csapadék.

— Két kitüntetés. Budapestről jelentik: A király Csathó Gábor kiskülföldi megyei alispánnak büszke szolgálatai elismerésül a vaskorona-rend III. osztályát, Szöllősy Etelének, a hercegovinai bosnyák bank vezérigazgatójának pedig a királyi tanácsosi címet adományozta.

— Tisza István és Khuen gróf utazásai. Budapestről jelentik: A nemzeti munkapárt körében ma este élénk élet uralkodott. A pártkörben megjelentek Khuen-Héderváry miniszterelnök és Hieronymi miniszter, akiket névnapjuk alkalmából igen sokan üdvözöltek. Nagy meglepetést keltett Tisza István gróf megjelenése, aki több heti hollandiai tartózkodás után ma érkezett vissza Budapestre. Holnap Gasztre utazik, hétfőn pedig Bécsbe, hogy jelen legyen a delegáció plenáris ülésén, amelyen tudvalevőleg fel is szólal.

Budapestről jelentik: Khuen Héderváry miniszterelnök holnap reggel hédervári birtokára utazik. Szombaton azonban visszatér Budapestre, hogy résztvegyen a képviselőház ülésén. Vasárnap este pedig Bécsbe utazik a miniszterelnök a delegáció plenáris ülésére.

— Megdrágul a vasuton való utazás. Budapestről jelentik, hogy Marx János, a Máv. elnökgazdátja az új zónadijszabás tervéről ezt a nyilatkozatot tette:

— Már régebben foglalkozunk azzal a gondolattal, hogyan lehetne fokozni a rengeteg kiadással szemben az államvasutak bevételét. A bevételek elégséges emelkedését nem tudjuk elérni a forgalom évenkénti természetes fellendülésével, ezért más eszközökhöz kell nyulnunk. Néhány év óta ebben az országban minden megdrágult, csak az utazás költségei maradtak a régiek. Ezek a költségek ugyanis aránytalanul olcsók, sokkal olcsóbbak, mint például Olaszországban és Franciaországban, ezért foglalkozunk azzal a gondolattal, hogy felemeljük a jegyek árát. Még nem tartunk ott, mintha a kész tervzetet már átadnánk volna Hieronymi ő excellenciájának, mert vele erről a kérdéssel csak akkor beszéltem, mikor átvettem az államvasutak igazgatását, annyi azonban tény, hogy az államvasutak szakosztályaiban már többféle tervezet hever, amelyek mind a személydijszabás felemeléséről szólnak.

Arra a kérdésre, vajon melyek a dijszabásban beállító változások részletei, a következőket válaszolta:

— A részletek fejtegetésébe egyelőre nem bocsátkozhatom, mert ez még korai volna. Az természetes, hogy a mai zónarendszeren alaposan változtatnunk kell. Hosszu évek óta járnak hozzánk külföldi szakemberek, hogy a zónarendszert tanulmányozzák, azonban többségem vettek át tőlünk semmit, mert nem tartották jónak azt a rendszert, amelyet mi használunk. Mi magunk is egyre toldozunk-foldozunk ezt a rendszert, azonban annyira nem tudjuk kijavítani, hogy egész jó legyen. Ma már annyira össze van foltozva ez a rendszer, hogy valószínűleg újjal kicserélnünk kell. Hogy ezt miként fogjuk elintézni, egyelőre nem mondhatom meg, mert még magam sem döntöttem. Több terv fekszik előttem, amelyeket állandóan tanulmányozok.

— A szerb trónörökös ismét nagybeteg. Belgrádból jelentik: Sándor szerb trónörökös állapota hír szerint ismét rosszabbra fordult. Ezt azonban hivatalosan nem erősítik meg.

— Meghívók. Az aradi nemzeti munkapárt II. kerületi választóit felkérem, hogy a párt helyiségében (városi bérház, Andrassy-uti rész, régi Lloyd helyiség) pénteken, f. hó 4-én délutáni 6 órakor megtartandó

kerületi ülésre

lehetőleg nagy számban megjelenni sziveskedjenek. Parecz Béla dr. kerületi elnök.

— Az aradi nemzeti munkapárt IV. kerületi választóit felkérem, hogy a párt helyiségében (városi bérház, Andrassy-uti rész, régi Lloyd helyiség) e hó 4-én, pénteken este fél 9 órakor megtartandó

kerületi ülésre

lehetőleg nagy számban megjelenni sziveskedjenek. Halmai Andor kerületi elnök.

— Okányi Schwartz Andor vőlegény. Pár héttel ezelőtt a biharmegyei okányi Schwartzok birtokán, a pompás kastély egyik szobájában revolverlövés dördült el: nagy szomorúságba döntve egy nagy kiterjedésű, előkelő családot. Okányi Schwartz Andor, a család legfiatalabb, alig huszonnégy esztendős tagja akarta magát eldobni az életet, amely hirt, nevet, vagyont, jólétet, tekintélyt, mindent kínált neki, csak éppen boldogságot nem. Az öngyilkossági kísérlet híre nemcsak Biharországban keltett kínos megdöbbenést, — ahol az okányi Schwartz családnak óriási kiterjedésű birtokai vannak, — hanem a fővárosban is, amelynek előkelő társaságaiban nagy szerepet játszott a megnyerő modoru, szimpatikus megjelenésű fiatal milliomos. Hetekig tartó mély szomorúság borult a kortájban az Okányi Schwartz kastélyra s az élet halál között lebegő fiatalember betegágyánál nemcsak a tudós professzorok állottak őt, hanem a gyermek életéért aggódó szülői szeretet is. A gondos ápolás, de talán még inkább a mindent megbocsátó szeretet visszaadta a halálba készülő fiatal milliomost az életnek: Okányi Schwartz Andor felgyógyult halálos sebeitől. Akkortájt sokat találgatták, mi lehetett az oka annak, hogy a minden földi jóval bőven megáldott fiatalember a halált kereste a kipattant után a titok, hogy a boldogtalan szerelem adta kezébe a fegyvert, mert szülei nem akartak beleegyezni tervezett házasságába. A hiszemelt menyasszony ugyanis bár gazdag leány, de nem elég gazdag ahhoz, hogy a dúsgazdag Okányi Schwartz családba jusson. Ezt a vagyoni differenciát is elsimitotta a Browning-golyó, amelylyel a fiatal Okányi Schwartz Andor ki akarta oltani az életét és a halálos szerelemnek romantikus vége lett. A betegségéből felgyógyult Okányi Schwartz Andor ugyanis tegnapelőtt tartotta eljegyzését — szülői beleegyezésével — csodás családi körben a tizennyolc esztendős Stein Margittal, Stein Manó, kobáki bérő leányával.

— Abdul Hamid haldoklik? Konstantinápolyból jelentik: Abdul Hamid exszultán haldoklik. Nem hiszik, hogy a reggelt megéri. A volt szultán az utóbbi napokban a téboly jelei mutatkoztak.

— Az énekesnő válopőre. Budapestről jelentik: Ma ismét megjelent a rendőrségen Révi Aurélie férje, Chapmann volt őrnagy. A rendőrség segítségét kérte, hogy Eszék ut. 6. szám alatti lakásáról ragláncabátját és esernyőjét elhozassa. Révi Aurélie egy újságíró előtt kimentette, tudja, hogy a férje és fia a rendőrségen járt, de nem törődik vele, mert mindenképpen tudomásul veheti, hogy végérvényesen válik a férjéről.

— Marconi mint aviatikus. Londonból jelentik: Marconi, a drótrékli táviró feltalálója most aviatikával foglalkozik. A feltaláló egy újságíró előtt kijelentette, hogy olyan repülőgépet szándékozik konstruálni, amely hosszabb gurulás nélkül fel tud emelkedni a földről. Véleménye szerint minden repülőgépet fel kellene szerelni dróttalan táviróval, úgy, hogy akár kétezer méter magasságtól is lehetne táviratozni.

— Az aradi munkapárt klubhelyisége. Következő szöveget kaptuk: A nemzeti munkapárt aradi köre vasárnap, e hó 6-án délelőtt 11 órakor tartja meg a párt hivatalos helyiségében (Városi bérház, Andrassy-uti oldal, a Lloyd-társulat volt helyisége) alakuló közgyűlést a következő tárgysorozattal: 1. A kör megalakulásának kimondása. 2. A kör alapszabályainak megállapítása. 3. Elnökség és tisztikar megválasztása. 4. Netáni indítványok. Felkérjük igen tisztelt elvtársainkat, hogy az alakuló közgyűlésre lehetőleg nagy számban megjelenni sziveskedjenek. Arad, 1910. november hó 3-án. Andrányi Károly báró, Kintzig János, Neuman Adolf, Nesnera Aladár.

— Elhunyt aradi diák. Szegedről jelentik: Ma délután öt órakor a Próféta szálló hármasszámú szobájában Kusz József, az aradi kereskedelmi akadémia első osztályu tanulója, öngyilkosságot követett el. Revolverből balántékon lőtte magát. A golyó életveszedelemes sérüléseket ejtett a fiún. A tett oka reménytelen szerelem, amelyet a diák egy aradi leány iránt táplált. Az eset részletei a következők: Tegnap délután érkezett Szegedre Kusz József Aradról, ahol a kereskedelmi akadémia első osztályába járt. Szegeden a Próféta-szálló hármasszámú szobáját bérelte ki, amelyért két napra járó összeget fizetett le. A szálló jegyzőkönyvébe hivatalnoknak írta a foglalkozását. Sammiféle podgyást nem hozott magával, a szobájából sem ment, hanem elkérte a kulcsát és eltávozott. Ma délig aztán nem is látta a szálló személyzete. Az éjszakát lumpolással töltötte. Előbb a színházba ment, végignézte a János vitéz előadását, azután sorrajárta a kávéházakat, kormákat és a többi mulatóhelyeket. Pénz volt nála bőven, mindenütt gavallérosan költökezett. Ma délben visszatért szállóbeli lakására. A szobában megmosakodott, megfésülködött, azután egy félórára lepihent és cigarettázás közben gondolkodott. Egy órakor lement a szálló éttermébe, megebédelt, utána ismét visszatért a szobájába. Beesőngötte a szobapincért, tintát és tollat kért tőle, íráshoz fogott és zöld levélpapírra nyolc hosszabb-rövidebb levelet írt. Azoktól busuzott, akikhez az életben kötelek fűzték. A levélírás sokáig tartott, csaknem öt óráig. Az utolsó borítékra írt címeáseken észrevetendő, hogy a toll már reszketett a kezében. Egy borítékot pedig izgatottságában elfelejtett megcímezni. Öt órakor követte el az öngyilkosságot. A revolver lövés zajára a szálló személyzete összefutott a hármasszoba előtt és hallgatózott. Gyöngye börgés hallatszott, amelybe egy-egy jajszó vegyült. Csakhamar értesítették az esetről a hatóságot és a mentőket. Megállapították, hogy a golyó a jobbhalántékon keresztül hatolt a koponyába és ott megakadt. A sérülés olyan súlyos, hogy a fiu életbenmaradásához alig van remény. Kusz kabátja zsebében egy ezüst cigarettatárcát, egy noteszt, névjegyet és nyolc levelet találtak. A névjegyen ez áll: Kusz József, kereskedelmi akadémiai tanuló. Vagy Kusz Ferencné egyetlen fia vagyok, aki Makón földbirtokos. A rendőrségnek írt levélén ez áll: „Öngyilkosságom oka: szívfájdalom — szerelem. Tiszteltei kérem a tekintetes Rendőrkapitányságot, hogy hivatalos benyomás nélkül támaszkodjak el. Kusz József kereskedelmi akadémiai I. o. t.”

— Öngyilkos milliomos. Newyorkból jelentik: Óriási szenzációt keltett ma Newyorkban Jones milliomos lapkiadó öngyilkossága. Jones, aki a Newyork Herald és több más lap kiadótulajdonosa, egyik palotájának húsznegyedik emeletéről lötvetelte magát. A hatvan éves ember a földön felismerhetetlen hústömeggé zúzódott össze. Az öngyilkosság okát még nem sikerült tisztázni. Arról beszélnek, hogy az öreg ur halálosan szerelmes volt egyik gépiró kisasszonyába, de az érzelmeit nem viszonozta. Megkérte a lány kezét is, de a hölgy kikosarazta. Ez keserítette el annyira az öreg urat, hogy öngyilkos lett.

— Vitális utóda. Berégfelvidékről írják: Vitáishoz, a hírhedt berettyóújfalusi haramiához hasonló módon garázdálkodott ezen a vidéken egy pár hét óta Csongovai András miszticeai legény, aki többrendbeli rablás elkövetése után szülőföldjére térvén meg, a beregi felvidéken folytatta üzemeit. Mután egy kassai bankban betörést követelt el, a minap a miszticeai kolostort fosztotta ki, de a szegény bazilitánál mindössze ezer koronát talált. Beszúból aztán olyan módon tréfálta meg őket, hogy elvitte a főnök reverendáját s abban járta végig a felvidéki falvakat, valószínűleg jól kihasználván a kámzsza által nyújtott immunitást. Innen a szomszéd Ugocsába és Máramarosba tette át főhadiszállását. Salákon a felvidéki kirendetéség által föntartott fogyasztási szövetkezetbe tört be, Nagyszöllősen egy ártatlan leányt támadott meg. Bár napok óta negyven csendőrhűldözi, még nem tudták kézrekeríteni, sőt ugyanakkor, midőn a csendőrök Msztyén lakó atyja házáat őrizték, ő az átelleni dombra kiállva, szármáfület mutatott nekik. Fényes nappal bejárt a szomszédos falvakba, leült a kocsimákba sörözni, de senki se merle föladni, mert megfenyegetett mindenkit és állandóan magánál hordja fegyvereit. Legutóbb Galiciából jött tőle levelezőlap, amon nemelyek szerint Berlinbe szökött. Ugy látszik, egy nemzetközi betörőbandával áll összeköttetésben.

— Letartóztatott zsebtolvajok. A zsebmetszők Baedekerjében az aradi—budapesti vonal két-szeresen van aláhúva. Figyelemre méltó, jó vonal. Az utasítás következtében nagy is a zsebtolvaj forgalom és alig mulik el napánélkül, hogy valamely állomáson le ne fűlelnének egy két zsebtolvajt. A múlt hénap 28-án az aradi rendőrséget Dabrocból arra kérték, hogy tartóztassa le itt Katzelja István faoér pinoér, utazó zsebtolvajt, notórius kártyást. Széleskörű nyomozás indult meg, amely azonban egy másik veszedelmes zsebtolvaj letartóztatására vezetett. A detektívek egyik kávéházból előállították egy magát Tuttkó Jánosnak nevező egyént, akinél Blau Jenő névre kiállított igazolványt találtak. Tudakozódtak multja iránt és időközben a fővárosi rendőrség azt írta, hogy az aradi—budapesti vonalon kifosztották Sors Tódor kivándorlót és hogy a tettesek pinoér kinézésű emberek voltak. Az egyik leírása ráillett Tuttkóra, aki ugyan tagadja Sors kifosztását, de Greén Nándor főkapitány megállapította, hogy Tuttkó és társa október 26-án szálltak fel Aradon arra a vonatra, amelyen Sors utazott. Megállapította továbbá, hogy Tuttkó múlt hónap 12-én jött el szülőföldjéről, Erzsébetfalváról 12 koronával és itt Aradon október 27-én körülbelül 80 korona ára ruhát vett és letartóztatásakor 80 korona készpénze volt, ki-tűnt továbbá, hogy a dabrocbeli rendőrség által keresett Katzelja János ugyanaznap 180 koronát adott fel az aradi postán Dabrocben lakó kedvese címére. A pénz Sors kifosztásából származik. Katzelját és kedvesét ma Dabrocben tartóztatták le.

— Tamásdán István dr. fogorvos Batthyány-utca 80. sz. 4006

— A polgári leányiskola kibővítése. Évek óta napirenden van ez a kérdés, melynek megoldását a városnak kulturkiadásokkal tülterhelt budgetje hátráltatja. A város a közoktatásügyi kormánytól több ízben kért építési segítyt, de a miniszter mindannyiszor elutasította. Az iskolaszék átírta ma tartott üléséből a tanácshoz és megkéri, hogy találjon végre módot az iskola kibővítésére.

— Leégett gőzmalom. Bajáról jelentik: A szomszédos Bicsodok községben ma leégett a Tomanovics féle gőzmalom. A lakosság nagy igyekezettel dolgozott az oltásnál, de nem sok eredménnyel. Oltás közben két malomnunkás és három falubeli férfi súlyos égési sebeket szenvedtek, s most a halállal vívódnak. A kár meghaladjá a százezer koronát.

— Harom betörés Buttyinban. Mára virradóra az aradmegyei Buttyin községben három boltlyiségben is betörték. Először Mondschein Mór üzletét látogatták meg, ahol kevés árut és pénzt vittek magukkal. — Róth Henrik boltjának ajtaját és ablakát fessegették, megis rongálták, de nem tudtak behatolni. — Hajnal felé meglátogatták a betörők Bienenstock József nagytőzsdéjét és vaskereskedését, ahonát sok bilyegyet, revolvereket és a kézi pénztár tartalmát ellopták. A kár közel 3000 korona. A betörést éjjel azért vihették véghez olyan biztonsággal, mert borzalmas vihar és eső volt, amikor egy ember se jár a buttyini utcákon.

— Adomány. R. J. Bogdargósról 2 koronát küldött kiadóhivatalunkba a tüdőbetegek javára. Az összeget rendeltetési helyére juttattuk.

— Francia likörök legbiztosabb készítésére — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér. Vojtek és Weisznál. 279

Nyomatványok beszerzésénél kérjük forduljon lapunk nyomdájához, hol igen méltányos áron, esimes tiesta kivitelű nyomtatványokat készítenk. Nyomdánk olyan modernül van berendezve, ahol bármily igényeket is ki tudunk elégíteni. Készítenk nőrjegyeket, levelepapírokat, borítékokat, számlákat, gyászjelentéseket, bármilyen kereskedelmi és ipari nyomtatványokat, könyveket, műveket a leggyorsabbárrábból a legdicsősebbig. Kérjük szükséglet esetén hozzánk bizalommal fordulni.

Kiváló bőr- és lúgmos gyógykezelés

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknak, köszvénynek, cukorbetegségnek, vörhenységnek és hurutos bántalmaknak kitűnő hatása.

Természeti vasmassza savanyúvíz.

Kapható: Gyógykezelőintézetekben és gyógyszerárakban.

SCHULTES ÁGOST

Szalva—Káldov—Bálsár—Török—Vásáros—Vasváros, Budapest, Budaörs, Budaörs, Budaörs.

TARKASÁGOK.

(A temetőben.) Nemesak az aradi színtársulatnál, hanem minden színháznál általános szokás az, hogy az idegeneket tréfásan félrevezetik. Ha esetleg valami ismeretlen ember bemegy a színházhoz és például ezt kérdezi akármelyik tagtól:

— Ugyan kérem, nem tudja, hol van Vass Jenő?

— Vass Jenő? De igen, az elment turót venni. Vagy pedig röviden ezt mondja:

— Az, kérem, régen a temetőben van.

Esetleg ilyen felvilágosítást ad:

— Az az ember meghalt.

Igaz, hogy ez nem mondható épen izléses tréfának, de a színházaknál nem fontos az izlés, csak a tréfa jól elsüljön.

November elsején, a halottak ünnepén egyik vidéki rokona kereszte a színháznál Kreitz Jánost, a színház szolgáját. Az egyik függönyhuzótól találta megkérdezni, hogy hol van Kreitz?

— Kreitz? Az, barátom, régen a temetőben van. S egy ny ember.

A rokon megdőbbsent.

— A temetőben? Szegény ember.

— Igen. Már régen kint van.

A vidéki rokon busan elballagott. Amint az utcán ögyelgett, egyszerre csak megpillantja a halottnak vélt Kreitzot. Remegő boldogsággal futott hozzá:

— Hát te nem haltál meg?

— Megbolondultál? Ki mondta, hogy meghaltam?

— A színháznál mondták, hogy régen a temetőben vagy.

— Hát persze, most jövök onnét. Az Aradon eltemetett színészek sírjára vittem ki az aradi színtársulat koszoruját.

(Az ijedt szerző.) Ez is színházi história. Kóbor Tamás kitűnő író „Egy test, egy lélek” című darabjából ma volt a főpróba a budapesti Magyar Színházban. Az első felvonás után Kóbor ijedten, lihegve futott föl a színpadra, mert valami nagy hibát látott a darabban.

— Hol van az a Törzs Jenő? — tudakolta az író. — Okvetlen beszélne meg vele, mert ha a premiéren is így játszik, akkor megbukik a darab. Hol van az az ember?

— Törzs Jenő elment turót venni, — felelte egy komor színész.

Kóbor, aki nem tudta, hogy ez csak olyan sablonos színészvica, dühösen kiabált:

— Nohát én nem engedem előadatni a darabomat, ha a főszereplő ilyen fontos órában turót megy vásárolni.

Csenevész gyermekeket

mindig megment a SCOTT-féle Emulsió, mely a közönséges csukamájolajjal ellentétben, való-ságos csemege és a tejnél is könnyebben emészthető. Ezen-kivül sokkal hatékonyabb, mint a közönséges csukamájolaj. Az üdvös hatás az első egynéhány adag után mutatkozik, oly nagy az alkatrészek tisztasága és hatása. A

Az Emulsió vételénél a SCOTT-féle el-járás védjegyét — a halászt — kérjük figyelembe venni. Utánzatoktól és kó-d-junk!

SCOTT-féle Emulsió

harmincnégy év óta növeli sikeresen a gyermekek erejét, tökéletes egészséggel áldja meg őket és virágzásához, fejlődéshez segíti. Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fill. Kapható minden gyógyszerárban. 6667

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Az aradi őszi vásár.

— Alma- és dió- börze. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 3.

Még egy nap és felhangsai a város terein és utcáin a vásári szibongás, csupa szín és csupa élet lesz a sátorerdő tájain. Sőt, ha jólesni szabad, még az obligát vásári zápor is megkíméli az idén az idősereglett sátorlakókat, mert ma reggelre kiderült a tegnapi borús ég, elállt a lueskos eső és barátságos őszi verőfény mosolygott a Szabadság tér, Andrásy- és Boros Béni-tér fapalotáira és ponyvásátraira.

Régi idő óta híresek az aradi őszi vásárok, különösen a gyümölcsvásárja. Ami izletes

HOL kapható a leg- jobb és legolcsóbb

**Porosz Kőszén
Koksz
Faszén
és aprított Tüzifa**

**házhöz szállítva:
ALTMANN EDÉNÉL**

Wesselényi-utca 48.

Telefon szám 46.

Telefon szám 46

alma és ropogós dió a szomszédos megyék és Erdély kertjeiben megterem, az aradi őszi vásáron kerül eladásra. Már ma este hatalmas almahegyek és diópíriszok emelkedtek a Boros Béni téren kiterített ponyvákra és nagy közönség sürgött-forgott körülöttük a szekerek és sátrak üvesztőiben. Vidám hangulat uralkodott az esti „előtőzsdén” a jobbra hivatalokból hazatérő urakból és a korzó idevetődött látogatóiból összegyűlt közönség körében. A hegyvidéki román elárutók széles mosolylyal kínálták portékájukat, barátságosan invitálva boldog-boldogtalant, egy kis almakóstolóra.

— Tessék kis nagysága, ebből a savanykásból, vagy ebből a szép pirosból, édes, mint a méz!

Egy közismert lelkes antialkoholista apostol sorra kóstolta a tudás fájának izletes gyümölcseit, de sehogysem talált kedvére valót.

— Egyik sem elég borízú, — mondta bosszusan a körülállók élénk derűsége kíséretében.

Vásárlási kedvben sem volt hiány. Nem egy háziasszony kötötte meg már ma este a „slusszt”, mely egész téli szükségletének fedezetét biztosítja. Sokan úgy vélekedtek, hogy ilyen előjelek mellett szép sikerű vásárra van kilátás, de egy megrögzött szöveccsel kijelentette, hogy az ilyen kereslet csak almaláng. Egy kilogramm almáért átlag 13 krajcárt, a dió kilójáért pedig 26 krajcárt kértek.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 3

Amerika 1/4-al olcsóbb. Kínálat mérsékelte, vételkészség javult, 80 ezer mm. tartott.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli szárlat	2 órai szárlat
Buza 1911. áprilisére	10.51—10.52	10.54—10.55
Rozs 1911. áprilisére	7.71—7.72	7.72—7.73
Tengeri 1911. májusra	5.51—5.52	5.52—5.53
Zab 1911. áprilisére	8.34—8.35	8.34—8.35

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Nov. 3. —

Magyar aranyárjádék 4%	111.15
Magyar koronaárjádék 4%	91.80
Magyar koronaárjádék 3 1/2 %	81.15
Magy. földteherm. kötvény 4%	92.40
Horvát-szlavon földteherm. kötv. ny	94. —
Magyar nyeresémsorsorjegy kölcsön	222. —
Tiszasab. és szegedi sorsorjegy kölcsön	154. —
Osztrák járadék papírban	83. —
Osztrák járadék ezüstbe	96.75
Osztrák járadék aranyban	115.50
Osztrák koronaárjádék 4%	93.10
1890. évi osztrák államsorsorjegy	166. —
Osztrák-magyar bankrészvény	18.60
Magyar hitelbank-részvény	857.75
Osztrák hitelintézeti részvény	686.75
Osztr.-magy.-államvasuti részvény	754.75
20 frankos arany (Napoleonódor)	19.08
Német birodalmi márka	117.55
London vista	240.57 1/2
Paris vista	95.21 1/2
20 márkás arany	23.51

A Temesvári Lloyd-Társulat

terményosarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona ártékben.)

1910. Nov. 3.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos	—	—	—	9 15—9 20
76	—	—	—	9 20—9 30
77	—	—	—	9 30—9 40
78	—	—	—	9 45—9 50

Buza (Temesvári keresk. ár):

75 kilogrammos	—	—	—	9 10—9 15
Rozs	—	—	—	6 55—6 60
Árpa	—	—	—	6 50—6 55
Zab	—	—	—	7 25—7 30
Tengeri	—	—	—	5 85—5 90
Tengeri (al)	—	—	—	4 15—4 20

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem

— Nov. 3. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig elegendő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 154—156 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 154—156 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 166—168 fillérig.

Sertéslelészám: okt. hó 31. napján volt készlet 28512 darab, nov. 1. napján felhajtott 153 darab, nov. 1. napján elszállított 216 darab, nov. 2. napjára maradt készletben: 2849 darab.

A hízott sertés üzlet irányzata élénk.

Feladás szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1910. évi november hó 4-én:

B) bérlet.

B) bérlet.

Itt először:

Orvosok.

Komédia 5 felvonásban. Írta: Bernard Shaw. Fordította: Hevesi Sándor. Rendező: Keszler Ede.

SZEMÉLYEK:

Ridgeon	Beregi S.	Dr. Blekinsop	Vass Jenő.
Patrick	Várnay Jenő.	Dubedat	Delly Lajos.
Bloomfield	Keszler Ede.	Jenifer	Harmath J.
Walpole	Heltai Jenő.	Emmy	Follinszék E.
Schutzmacher	Polgár S.	Minnie	Sütő Manó.

Kedvete után 7 és fél órákor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bárá Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. nov. 4-én, péntek:

1. Minden jó, ha a vége jó. Humoros. — 2. Rózsák között. Színes felvétel. — 3. A három jó barát. Dráma. — 4. Bonifációtól—Ajaccioig. Látványos. — 5. Málnéni házassága. Humoros. — 6. A kis japán hős. Dráma. — 7. Egy izgalmas boxolás. Humoros. — 8. Epizódok VII. Edward angol király életéből. Látványos.

Előadások 6 órától kezdve.

Helyárak: I-5. hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

As előadásra bármikor be lehet menni.

As előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogred zenekara játszik. — Csukrászda.

Limbeck János és fia
első magy. kir. szab. érekeperső gyára és temetőrendező
intézetéből.
Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Özv. Rosmanith Albertné szül. aranyosi Karády Terézia, a maga, úgy gyermekei Béla, Géza, Vilma, Ilona, Alajos és Teréz, valamint az alólírottak nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatják, a forrón szeretett és felejtethetetlen jó férj, illetve édes apa, após, nagypapa és rokon

Rosmanith Albert,

butorgyáros, ipariestületi tb. elnök, iparkamarai tag, stb.

folyó évi november hó 3-án, reggel 6 órákor, életének 76-ik és boldog házasságuk 48-ik évében történt jobblétre szenderültét.

A boldogult földi maradványai f. évi november hó 4-én, d. u. 3 órákor fognak Rakóczi-utca 17-ik számú házban a római kat. egyház szertartásai szerint be-szenteltetni és a felső temetőben lévő családi sírkertben örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő gyászmise-áldozat a boldogult lelki üdvéért november hó 5-én d. e. 9 órákor fog a főt. minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutatni.

Aldott legyen emléke!

Arad, 1910. nov. hó 3-án.

Réthey Agoston, Béla Elemér, vejel. Rosmanith Géza, Rosmanith Alajosné, menyel. Réthey Albert, Réthey Ilona, Béla Margitka, Béla Mimike, Fekete Sárka, Fekete Jánika, Rosmanith Géza János unokái.

4110

A város előkelőségének becses figyelmébe!

Érdekes kiállítás látható mátol fogva a

Fehér Kereszt szálloda nagytermében

ahol valódi keleti kézi himzések (Haroms Handstikereien) tekinthetők meg díjtalanul vételkényszer nélkül.

Velencei és japán különlegességek.

A kiállítás, mely csak rövid ideig lesz megtekinthető, kiváló alkalmat nyújt hasznos és meglepően szép művészi tárgyak beszerzésére. Legalkalmasabb

karácsonyi, újévi, nász, névnap és egyéb alkalmi ajándékok.

4099

Nyitva este 9 óráig.

Az őszi és téli idényre ajánlja

Róna Jenő

duzen felszerelt raktárát, női-, férfi- és gyermek bélélt és béleletlen cipőket, ugyazintén magasra bőrözött HALINA CSIZMÁT, sáreipőt

a legjutányosabb árakban.

2001

Elvem csekély haszon nagy forgalom.

Telefon szám 765.

Andrássy-tér 17. szám Reinhart-ház.

PRO HIRDETÉSEK.

Házasság céljából uri ember ismeretséget keresem, 20 éves szőke, 50000.— korona hozománnyal, később nagyobb örökséggel. Komoly gondolkodású csinos férfiak, ha vagyontalanok is, irjanak e címre: L. Schlesinger, Berlin 18. 3919

„Ellie“

párizsi divatalbum 1000 ábrával Kor. 2.— raktáron. Tolnai Világlapja bérletben vagy számonként díjtalanul házhoz szállítva. 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár; legpontosabb kiszolgálás. — Krausz Paulin Színházépület. Telefon 511. szám.

Őszi Divat album

utcai, házi toilette, costum, blous és elj, valamint gyermekdivat album. Összesen 900 divatképet tartalmaz a vaskos 70 oldalas könyv, ára 250. Kapható Ingusz I. és Fia könyv-, zenemű- és papírkereskedésében Arad, Andrássy-tér 16. és Weitzer János-utca. 671

Nőtlen raktáros.

Valamely gazdaságban használható mesterséghez értő nőtlen raktáros keresetlik gazdaságba, azonnali belépésre. Cím a kiadóhivatalban. 4900

Kasszager-utca 5. szám

alatt egy 5 szobás, külön zárt folyosóval, mellékhelyiségekkel fürdőszobával, ellátott uri lak minden órában kiadó. Bővebbet ugyanott. 4042

Ha cigarettázik

használon Progress szivarkahüvelyt, 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 240. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papírkereskedésében Arad, Andrássy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1651

Minden embernek

nélkülözhetetlen a Dr. Ehrlich és Dr. Hata eredeti műve az általuk feltalált 606 ról. Magyarra fordította: Dr. Marschalkó Tamás kolozsvári egyetemi tanár. Megjelenik kb. 2 hét múlva. Előfizetési ár: Füze K. 6.—, kötve K 8.—. Bolti ára magasabb lesz. A pénz előleges beküldése esetén bérmentve. Megrendelhető Kerpel Izsó könyvkereskedésében Aradon, Andrássy-tér 20. sz. 4071

Értesítés.

Értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy november 1-től étkezémet Petőfi-utca 6. számból, Eötvös-utca 10. sz. ujonnan épülő házba helyeztem át, elfogadok abonenseket házban és házon kívül, szíves pártfogást kértisztelettel Kohn Adolfné 4046

Borosjenőn

a járásbíróssággal szemben levő házban, melyben jelenleg kávéház van, teljes berendezéssel együtt eladó esetleg bérbeadó. Felvilágosítást Zonnenschein Sándor tulajdonosnál Borosjenőn. 4089

Egy fiacom

fehér és felsőruha varrónő ajánlkozik házhoz és házon kívül is vállal. Akác-utca 10. 4083

Német kereskedelmi levelezés-

ben kellő jártassággal bíró levelező kerestetik. Ajánlatokat Perfekt jelige alatt e lap kiadóhivatala továbbít. 4079

Fakereskedésem részére

jóírású gyakornokot vagy hivatalnokot keresek. Németnyelv tudása feltétlen szükséges. Vass József Uj-Arad. 4084

Kiadó.

Hasszi ger-utca 5. számú házban 8 udvari szoba, zárt folyosó és mellékhelyiségekből álló lakás vízvezetékekkel, minden órában kiadó. Értekezhetni naponta déli 12 órakor, vagy délután 5—6-ig Könyök-utca 6. sz., földszint ajtó 5. 4021

Textilgyár

közelében levő Libásdüllő 3. számú ház és kert eladó. Bővebbet Láng Győző Batthyány utca 31. sz. 4068

2 rövid, modern

átjatszott zongora, híres gyémány, a legjobb karban jutár eladó Weisz, főkantor Makó.

Használt

de jó karban levő nyersolajmotort megvételre. A „kedő” jelige a kérek.

Vécse

10% ot bérház Bővebbet

Elj

Kossuth Magyar

Egy

lakda kiadó Cin

Elj

K

Fiatalkereskedősegéd

azonnali belépésre alkalmazást nyerhet Molnár Gyula vaskereskedésében Lippán. 4115

Egy jó forgalmu vas, fűszer és italmérő, korcsma 50000 korona évi forgalommal más vállalat miatt átadó e hó folyamán. Bővebbet:

Hartmann Samunál,
Arad, Boros B.-tér 1.

vagy e lap kiadóhivatalában. Ugyanott megbízásból eladó 3—400 hold (per 1600 □-öl) elsőrendű szántóföld, tanyai épületekkel, holdja 900 koronáért. Fizetés igen könnyű, mert holdanként csak 200 korona szükségeltetik, továbbá eladó Temesmegyében egy négy hengerre járó gőzmalom és Arad mellett egy teljes malom berendezés. 4087

Telefon 410.

WINKLER JÓZSEF

szőlővessző és szőlőoltvány termelő

Arad, Batthyány-u. 13.

Van szerencsém a t. szőlőbirtokos urak szíves tudomására hozni, hogy ez évi termésemből nagymennyiségű kiváló szép fajtisza, dus gyökérzetű bor és csemegefajú

szőlőoltvány

ugyszintén szőlők pótlására lóan alkalmas és Riparia P. eladó

elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, hogy amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldött írásban vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számított.

Kelt Nagyhalmagy 1910. évi október hó 25. napján.

Berán Arthur

kír. járásbírói írnok, kiküldött.

4107

Társul

ajánlkozik

bármily 4100

üzlethez vagy vállalathoz
10000 korona tőkével

agilis legjobb férfi korban lévő egyén, ki a vállalatban maga is tevékeny részt venne.

KÁVÉ

ATLANTIKA

TEA
RUM.

ARAD, Andrassy-tér 20. sz. — Telefon 609. sz.

Szántói természetes
savanyuviz.Bornak: fűszer. — Betegnek:
gyógyszer. — Egészségesnek:
évszer.Egyike a legjelentékenyebb kalcium
tartalmu ásványvizeknek.Gyermekeknek, gyenge szerveze-
tteknek a legjobb és leghasznó-
sabb ivóvíz.

Aradi főraktár:

ÉLES ÁRMIN

csemege- és fűszernagykereskedő-
nél. 8978

Tégla

I. és II.-od osztályu, helyszűke
miatt legjutányosabb áron
kapható Nacht Viktor Arad,
Ujvágóhid melletti téglatelepen.
Megrendelések feladhatók úgy
a telepen, mint Petőfi-utca 7.
szám alatti irodámban.

Telefon 324. szám.

INGYEN!

javítom a nálam vásárolt cipőket!

8307

Cipő, kalap,
uri divat cikkeket

Korányinál

Szabadság-tér 3. szám

(volt Winternitz-féle helyiség)

veszünk a legjobban és legolcsóbban.

Kizárólagos lerakata a híres

Moskovits-féle ANATOMIAI CIPŐKNEK.

Nagy választék Loden kalapokban.

Vizmentes vadászcipők. :: :: ::

Óriási választék téli utcai és házi

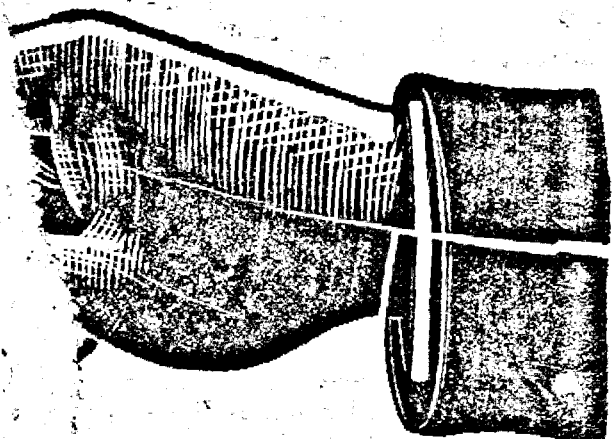
Comode cipőkben. :: :: ::

Saját érdekében nézze meg kirakataimat!!

HÍR

új női divatárúháza

Andrassy-tér és Weitzer János-u. sarkán

mértékosztály...

postai festőgyármak festőkével.